

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

Льытэныгъэ зыфэсшырэ сичыпцэгъухэр!

Гъэтхапэм и 13-м тызэгъусэу Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и депутатхэр хэтыдзыгъэх. Республикэм иполитикэ цыфэныгъэкIэ мэхъаныхо зыIэ мы хъугъэ-шлагъэм чанэу шыгъэлэжыгъэ — спискэхэм ахэ-тыгъэм азыныкъомэ зыфэ депутатхэм амакъэ афатыгъ.

Голосованием хэлэжыгъэ, ацкIэ тиеспубликэ инеуц-рэ мафэ зыфэдэцтым зыгъэгъумэкIырэр къэзыгъэлэжыгъо-гъэ пстэуми «тхыашыгъэгъэпсэу» ясIо.

Адыгейм иапшэрэ хэбзыхъухъэ орган и депутат 54-р хадзыгъах. Партией «Единой России» гъэхъэгъэххо зыгъэгъэхъэм, хэдакIохэм япроцент 58,04-мэ амакъэ ац зэрэфатыгъэм е депутат мандат 41-рэ къызэрэтефа-гъэм дэгъоу къаушыгъаты хабзэм Iутхэм — Урысые Фе-дерацием и Президентэу Д.А. Медведевым, «Единой Рос-сием» иапшэу, Урысые Федерацием и Правительствэ и Тхыаматэу В.В. Путиным цыхъыхо зрафаишIырэр. Республикэ парламентым КИРФ-м, ЛДПР-м, «Спра-ведливой России» яIыкIохэр зэрэхъагъэм амал къы-тынэу сэгъуэ еплъыкIэ зэфэшхъафхэу яIэхэр къыда-лытэзэ, законхэм якъыхъхын Iоф даиIэнымкIэ.

Шыо, я V-рэ зIугъэкIэгъумкIэ Адыгэ Республикэм и Къэ-ралыгъо Совет — Хасэм и депутатэу хадзыгъэхэм, гуыцIу шыгъэхдакIохэм яшгъуыгъэхэр къызэрэжыгъэ-шыпкъэжыгъыштым, цыфыгъэ шэпхъэ лъагъэхэм шыгъэ-рарыгъозыштым, нэцIэ чанэу зыкъызэрэжыгъэлэжыгъо-цтым, хэдынхэм янэиIорыгъэиш программэхэу зэхэ-жыгъэуагъэхэм ягъэцкIэгъэсын кIуачIу ыкIи амалэу шыгъуIэр зэкIэ зэрешхъыгъыштым сицыхъэ тель.

Адыгэ Республикэм шыпсэурэ пстэуми псауныгъэ пы-тэ, насып яIэнэу, текIоныгъагъэхэм афэкIонхэу, ягъхэлъ-хэмрэ япшэрылъхэмрэ ягъэцкIэныкIэ гъэхъэгъэхохэр ашIынэу сафэлаIо!

Адыгэ Республикэм и Президентэу
ТХЫАКIУШЫНЭ Аслъан

Гъэтхапэм и 20-р — сатыум, унэгъо кIоцIымкIэ цыфхэм ящыкIэгъэ фэIо-фашIэхэр зыгъэцкIэрэ къулыкъум ыкIи унэ-коммунальнэ хъызмэтым яIофышIэхэм я Маф

Ныбджэгъу лъапIэхэр!

Шыфхэм яфэIо-фашIэхэр зыгъэцкIэрэ лъэныкъом Адыгэ Республикэм и цыфэныгъэкIэ мэхъанэу ратырэм зыгъэцкIэрэ лъэныкъом, унэ-коммунальнэ хъызмэтым хэхъоныгъэу ашIырэм бэкIэ елытыгъэ экономикэ Iофхэри зэрэзныфэцтхэр.

Сатыум епхыгъэ предприятиехэм, цыфхэм яфэIо-фашIэхэр зыгъэцкIэрэ къулыкъухэм, унэ-коммунальнэ хъызмэтым яIофышIэхэм цыфхэм мафэ къэс ящыкIэгъэ фэIо-фашIэхэр зрагъэцкIэрэм дакIоу республикэм икIа-лэхэмрэ ирайонхэмрэ нахъ тегъэпсыхъагъэ шIыгъэными яIахышIу хаиIыхъэ. Джырэ шапхъэхэм адишIэрэ пред-приятияехэм яшIуагъэкIэ тиеспубликэ нэмыкI теплгъэ иIэ мэху.

Непэ фэIо-фашIэхэр нахышIоу афагъэцкIэхэ хъугъэ, сатыумишIышIэхэм ятеплгъэ зехъожы. Ахэм ащыцIбэр дунэе шэпхъэ анахъ лъагъэхэм адеишэ.

Шыуисэнэхъат епхыгъэ мэфэкIыр зыцыхъэгъэу-нэфыкIыр мафэм тышгъуфэлгъаIо псауныгъэ пытэ, на-сып шыуIэнэу, гушIуагъэ шыушымыкIэнэу, IофышIухэм-кIэ шыуцIэ рэжыгъэIонэу!

Адыгэ Республикэм и Президентэу
ТХЫАКIУШЫНЭ Аслъан

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм
и Тхыаматэу Анатолий ИВАНОВ

Нэбгырэ 27-мэ унэхэр арагъэщэфыгъ

БэмышIэу Теудожь районым игупчэ къуаджэу Пэнэжыкыуае Адыгэ Республикэм и Президен-тэу ТхыакIушынэ Аслъан зыхэлэ-жыгъэ зIуэкIэххо шылагъ. Ащ республикэм и Премьер-минист-рэу КъумпIыл Муратэ къышы-гушыIэзэ IофшIэгъэ дэгъоу райо-ным иIэхэм ащыцэу хигъэунэ-фыкIыгъ «Жилище на 2006 — 2010 годы» зыфиIорэ программэр районым зерифэшгъуашэу зэрэца-гъэцкIагъэр, ащ фэгъэзагъэхэм ящытху Iогъэныр къызэралэжы-гъэр.

Джары тэри бэ тетымыгъашIэу район администрациемкIэ мы Iофым фэгъэгъэгъэ специалист шхыалэу Нэхэе Адамэ зыкIы-IудгъэцкIагъэр. Ащ заом иветеран-хэм, шыузабэхэм, унэгъо ныб-жыкIэхэм, кIэлэ ибэхэм, нэмыкI-хэм зычIэсыштхэ унэхэр ягъэцэ-фыгъэнхэм (ягъэшIыгъэнхэм) пае федеральнэ программэхэр зэра-гъэцкIэхэрэр, цыфхэм Iоф зэра-дашIэрэр, ахэм Iэпылэгъоу араты-рэ зыфэдэр къедгъэлотагъ.

— Мы IофшIэным сызыфагъэ-загъэр, — еIо Нэхэе Адамэ, — 2007-рэ илъэсыр ары. Ащ ыпэ-кIэ унэхэр зытефэхэрэм ягъэцэ-фыгъэнымкIэ, нэмыкIэу къэпIон хъумэ, ыпшэкIэ зигугъу къэт-шыгъэ программэр шыIэныгъэм шыгъэцкIэгъэнымкIэ зигугъу къэпшIын IофшIагъэ гори райо-ным иIагъэп. ЗэкIэри икIэрыкIэ шыпкъэу егъэжыгъэн фэягъэ. Нэбгырэ пэпчэ квадратнэ метрэ пчъагъэу тефэрэр, ащ пэпчэ уасэу иIэр гъэнэфэгъагъэхэп. Шэпхъэ гъэнэфэгъэхэу узэрэ-псэуштхэр, цыфхэу унэ къыкIэлъэлухэрэм япсэукIэ-амалхэр зы-фэдэхэр зыгъэгъэшIэштхэ комиссиер райо-ным инароуднэ депу-татхэм я Совет исессие шыгъэцагъэ. Iофым къыдгурымыIоу хэ-лыгъэр макIэп. Ауми федеральнэ програм-мэхэм къыдалыгъэрэ шапхъэхэр зэдгъашIахы, ахэр зерифэшгъуашэу дгъэцкIэхэзэ, илъэси-шым къыкIоцI зычIэ-сыштхэ унэхэр рацэ-фынхэу (е рашIынхэу) нэбгырэ 27-м ахышэ Iэ-пылэгъу алэкIэдгъэхъагъ.

Апэу зигугъу къыг-фишIыгъэхэр 2010-рэ илъэсым IофшIагъэу яIэхэр арых. Къызэрэ-тиIуагъэмкIэ, гъэрэкIо изакъоу зычIэсыштхэ унэхэр унэгъо 16-м арагъэщэфыным пае

ищыкIэгъэ тхылхэр арагъэгъэхъа-зырхи, ахышэ Iэпылэгъухэр къара-тыгъэх. Ахэм ащыцэу апэу къы-зэрэрагъэжыагъэр унэгъо ныб-жыкIэхэу сомэ мин 311-м къы-щегъэжыагъэу мин 414,7-рэ зы-рызхэр (нэбгырэ пчъагъэу уна-гъом исым елытыгъэ) зэраты-гъэхэр арых. ПэнэжыкыуаекIэ Джэндэрэ Нэфсэт, Пчыхъалы-кыуаекIэ Псэунэкъо Рэмэзан, ПэнэжыкыуаекIэ Бэгъушгъэ Свет-лан. Нэбгыришым ежъхэм ямылкъу шыщ хагъахъозэ зы-щыцхэ чылэхэм унэхэр ащашэ-фыгъэх.

Федеральнэ программэу «Со-циальное развитие села» зыфи-IорэмкIэ унэхэр рацэфынэу е рашIынэу сомэ мин 725,7-рэ зырыз зэратыгъэхэр ныбжы-кIэ унэгъуитIу — ГъобэкыуаекIэ Уджыхъу Маринэрэ АскъэлаекIэ Бэгъушгъэ Иринэрэ. Ахэми зыщы-щыхэ къуаджэхэм зыщыпсэуштхэ унэхэр ащашэфыгъахэ.

Корр.: Адэ заом ивете-ранхэм, шыузабэхэм, ты-лым шылагъэхэу псэупIэ тэрэххэр зымыIэхэм сы-да афэшгъушIагъэр?

Н.А.: Федеральнэ законэу N 5-ФЗ-у «О ветеранах» зыфиIо-рэм текIэ районым шыпсэурэ тиветеран нэбгыриблымэ япсэу-плэхэр нахышIу ягъэшIыгъэнхэм фэшI гъэрэкIо ищыкIэгъэ тхыл-хэр афэдгъэхъазырхи, сомэ мин 712,8-рэ зырыз къафатIупщи, унэхэр ащэфыгъэх.

Заом иветеранэу Пэнэшгъу Хъэ-

нахъо ежъ зыщыщ къуаджэу Пэ-нэжыкыуае ахышэ хигъахъуи зы-фэе унэ щыцэфыгъ. Лыгъэгъэ заом кIэлэкIэ дэдэу ащи, лIы-хъужэу шыгъэгъэ Павел Колес-никовыр изакъоу къэнагъэу селоу Краснэм шыпсэуштыгъ. Чыиф унэу зычIэсыгъэр ныкыозэхъао хъужыгъагъэ. Шыузабэу къэнэ-гъэ Евдокия Никулином иIоф дэи дэдагъ. ЛъэкIи имыIэжыу, ныо цыкIур общежитием къы-нэгъагъ. А село дэдэм чыиф унэ ныкыозэхъаом чIэсэу къыдэнэ-гъагъ Ольга Фоминар. Зоя Ога-несьян абгынэжыгъэ къутырэу Кочкиным изакъоу дэсыгъ. Бгъэ-хэлхъэ лъапIэхэр хэлхэу зэо мэ-хъаджэм къыкIыжы, зэлашIэрэ район къулыкъушIэу шытыгъэ КIэрэшэ Аубэчыр идунай бэша-гъэу ыхъожыгъэу, ишхъэгъу-сэщтыгъэу Хыанэе зычIэсын унэ имыIэу Нэшгъуае къыдэнэгъэу унэ хъаф горэм исыгъ. Тыгъур-гъой шыщ шыузабэу ЖэнэлI Тэ-марэ унэ иIэжыгъэп, иIахыл горэхэм адэжъ шыIэщтыгъ, на-хыбэрэм сымэджэщхэм ачIэ-лыштыгъ. Джа зычIэ къесIо-гъэ пстэуми сомэ мин 712,8-рэ зырыз къафатIупщи, зыфэе чыпIэхэм унэхэр ащашэфыгъэ-хэу рэхъатэу мэпсэухэщ, Ала-хым бэгъашIэ ешIых, егъэтхъэ-жыхы.

Джа пстэур къэIогъошIуми, зэшIохыгъошIоп. Тхылхэм ягъэ-хъазырынкIэ мэфэ IофшIэгъур сфимыкыоу, тадэжъ зыдэсхы-жыхэмэ, чэщыр хэкIотэфэ Iоф адасшIэуи бэрэ къыхэкIыгъ. Къын слэгъуэгъэми, Iофэу сызпылгыгъэм кIэухэу фэхъугъэхэм сакIэгъу-шIужы. Нэжэ-Иужхэу, кIэлэ ибэхэу шыIэ-кIэ-псэукIэ тэрэ зымы-лагъэхэм зычIэсыштхэ унэхэр яIэ зэрэхъугъэм кIэгъушIух, ныо цыкIу-хэм аныпс кIалэкIы-кIыгъэ «тхыагъэгъэпсэу» къытало. А IофымкIэ районым иIофшIагъэ-хэм республикэм и Премьер-министрэу КъумпIыл Муратэ осэ-шхоу къафишIыгъэми сегъэгъушхо. Ау ащ Iо-фыр шыухыгъэ хъурэп. ТапэкIи программэ пстэуми Iоф ашIэшт. ЗычIэсыштхэ унэхэм афэныкыохэу, ятхыль-хэри хъазырхэу мы лъэхъаным тиучет нэб-гырэ 20-м ехъу хэт. Ахэм Iэпылэгъу тафэ-хъуныр типшэрэыл.

НЭХЭЕ Рэмэзан.

Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкIэ и Гупчэ комиссие иунашъу

гъэтхэпэм и 17, 2011-рэ илъэс

къ. Мыекъуапэ

N 82/498-5

Ятфэнэрэ зэIугъэкIэгъумкIэ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и депутатхэм яхэдзынхэм зэхэубытэгъэ кIэухэу афэхъугъэхэм яхьылIагъ

Адыгэ Республикэм ишъолъыр щызэхэщэгъэ хэдзынIэ кой зыкIымкIэ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и депутатхэм яхэдзынхэм кIэухэу афэхъугъэхэм яхьылIагъэу Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкIэ и Гупчэ комиссие ышIыгъэ протоколэу N 2-р ыкIи Адыгэ Республикэм икъалэхэм, ирайонхэм зы мандат зиIэ яхэдзынIэ койхэм ячIыпIэ хэдзэкIо комиссиехэм япротоколхэу N 1-р ыльапсэу ыкIи Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и депутатхэм яхэдзынхэм яхьылIагъ» зыфилорэм ия 25-рэ ыкIи ия 80-рэ статьяем атегъэпсыкIыгъэу Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкIэ и Гупчэ комиссие **унашъо ешIы:**

1. Ятфэнэрэ зэIугъэкIэгъумкIэ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и депутат-

хэм яхэдзынхэм щыIагъэхэм шыпкыагъэ ахэ-лыгъэу лъытэгъэнэу.

2. Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и депутатхэм нэбгырэ 54-рэ (депутатэу хадзыгъэхэм яспискэ мыщ игъус) хадзыгъэу лъытэгъэнэу.

3. Мы унашъор гъэзетхэу «Советскэ Адыгем», «Адыгэ макъэм» кыыхягъэутыгъэнэу ыкIи Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкIэ и Гупчэ комиссие Интернет сетым официалнэ сайтэу щыриIэм игъэхьэгъэнэу.

Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкIэ и Гупчэ комиссие итхьаматэу Ю. ХЪУТ

Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкIэ и Гупчэ комиссие исекретарэу Ф. ХЪАЦАЦИ

Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкIэ и Гупчэ комиссие 2011-рэ илъэсым гъэтхэпэм и 17-м номерэу 82/498-5-р тетэу ышIыгъэ унашъом игуадз

Ятфэнэрэ зэIугъэкIэгъумкIэ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и депутатхэм хэдзынIэ кой зыкIымкIэ хадзыгъэхэм ясписк

ВСЕРОССИЙСКЭ ПОЛИТИЧЕСКЭ ПАРТИЕУ «ЕДИНЭ РОССИЕМ» И АДЫГЭ ЧЫПIЭ КЪУТАМ

- ТхьакIушынэ Аслъан Кытэ ыкIор
- Черниченко Михаил Николай ыкIор
- Уварова Наталья Иван ыпхъур
- ЯнэкIо Аскэр Исхьакъ ыкIор
- Гусейнов Сергей Умалат ыкIор
- Пуклич Виктор Илья ыкIор
- Мышгъожь Наталья Михаил ыпхъур
- Сэмэгъу Нурбый Амэрбий ыкIор
- Бахъуко ДолэтыкIу Ерэджыбэ ыкIор
- ХьапсырэкIо Мурат Кърым-Чэрый ыкIор
- Ческидов Игорь Михаил ыкIор
- Картамышев Валерий Николай ыкIор
- ЦIэгощ Сэфэр Ибрахымэ ыкIор
- НатхIо Инвер Юсыф ыкIор
- Хьабэхъу Юр Хьисэ ыкIор
- Къэгъэзэжь Мурат Хьалим ыкIор
- Нарожный Владимир Иван ыкIор

ПОЛИТИЧЕСКЭ ПАРТИЕУ «УРЫСЫЕ ФЕДЕРАЦИЕМ И КОММУНИСТИЧЕСКЭ ПАРТИЕ» И АДЫГЭ ЧЫПIЭ КЪУТАМ

- Салов Евгений Иван ыкIор
- Матыжь Аслъан Къадырбэч ыкIор
- Коломейцев Виктор Андрей ыкIор
- Сороколет Валерий Федор ыкIор
- Бэгъушгъэ Адам Аслъанбэч ыкIор

ПОЛИТИЧЕСКЭ ПАРТИЕУ «УРЫСЫЕМ ИЛИБЕРАЛЬНЭ-ДЕМОКРАТИЧЕСКЭ ПАРТИЕ» И АДЫГЭ ЧЫПIЭ КЪУТАМ

- Жириновский Владимир Вольф ыкIор
- Пэнэшъу Батырбый Мухьдин ыкIор
- Андреев Игорь Евгений ыкIор

ПОЛИТИЧЕСКЭ ПАРТИЕУ «СПРАВЕДЛИВАЯ РОССИЯ» ЗЫФИОРЕМ

ИЧЫПIЭ КЪУТАМЭУ АДЫГЭ РЕСПУБЛИКЭМ ЩЫПЭР

- Лобода Александр Павел ыкIор
 - Бырцу Рэмэзан Хъудэ ыкIор
- АдыгэкъалэкIэ зы мандат зиIэ хэдзынIэ коеу N 1-р**
Джанхъот Аслъан Теуцожь ыкIор
Джэджэ районымкIэ зы мандат зиIэ хэдзынIэ коеу N 2-р
Василенко Борис Василий ыкIор
Джэджэ районымкIэ зы мандат зиIэ хэдзынIэ коеу N 3-р
БолэкIо Мыхьамэт Адам ыкIор
Кошхьэблэ районымкIэ зы мандат зиIэ хэдзынIэ коеу N 4-р
Иашэ Мухьамэд Джумалдин ыкIор
Кошхьэблэ районымкIэ зы мандат зиIэ хэдзынIэ коеу N 5-р
ТхьаркIохъо Мухьарбый Хьаджырэт ыкIор

Красногвардейскэ районымкIэ зы мандат зиIэ хэдзынIэ коеу N 6-р

Серова Ольга Алексей ыпхъур
Красногвардейскэ районымкIэ зы мандат зиIэ хэдзынIэ коеу N 7-р

Къумпыл Тембот Къэралбый ыкIор
Мыекъопэ районымкIэ зы мандат зиIэ хэдзынIэ коеу N 8-р

Бота Александр Юрий ыкIор
Мыекъопэ районымкIэ зы мандат зиIэ хэдзынIэ коеу N 9-р

Картамышев Николай Валерий ыкIор
Мыекъопэ районымкIэ зы мандат зиIэ хэдзынIэ коеу N 10-р

Колесников Александр Михаил ыкIор
Мыекъопэ районымкIэ зы мандат зиIэ хэдзынIэ коеу N 11-р

Тахмазан Вагинак Ардаш ыкIор
Къалэу МыекъуапэкIэ зы мандат зиIэ хэдзынIэ коеу N 12-р

Сапый Вячеслав Долчэрые ыкIор
Къалэу МыекъуапэкIэ зы мандат зиIэ хэдзынIэ коеу N 13-р

Бормотов Иван Василий ыкIор
Къалэу МыекъуапэкIэ зы мандат зиIэ хэдзынIэ коеу N 14-р

Иванов Анатолий Георгий ыкIор
Къалэу МыекъуапэкIэ зы мандат зиIэ хэдзынIэ коеу N 15-р

Гетманов Андрей Леонид ыкIор
Къалэу МыекъуапэкIэ зы мандат зиIэ хэдзынIэ коеу N 16-р

Блэгъожь Хьазрэт Рэмэзан ыкIор
Къалэу МыекъуапэкIэ зы мандат зиIэ хэдзынIэ коеу N 17-р

Овчинников Владимир Николай ыкIор
Къалэу МыекъуапэкIэ зы мандат зиIэ хэдзынIэ коеу N 18-р

КIэрэщэ Андзаур Аслъанбэч ыкIор
Къалэу МыекъуапэкIэ зы мандат зиIэ хэдзынIэ коеу N 19-р

Къулэ Аскэрбый Хьаджыбэчыр ыкIор
Къалэу МыекъуапэкIэ зы мандат зиIэ хэдзынIэ коеу N 20-р

Погодин Сергей Петр ыкIор
Къалэу МыекъуапэкIэ зы мандат зиIэ хэдзынIэ коеу N 21-р

Карпенко Александр Иван ыкIор
ТэхьутэмыкIое районымкIэ зы мандат зиIэ хэдзынIэ коеу N 22-р

Мырзэ Джанбэч Рэмэзан ыкIор
ТэхьутэмыкIое районымкIэ зы мандат зиIэ хэдзынIэ коеу N 23-р

КIэрмыт Мухьдин Мэдинэ ыкIор
ТэхьутэмыкIое районымкIэ зы мандат зиIэ хэдзынIэ коеу N 24-р

ДзэлI Аскэр Бэчмызэ ыкIор
ТэхьутэмыкIое районымкIэ зы мандат зиIэ хэдзынIэ коеу N 25-р

Шхьхэлэхъо Азмэт Мэзбэч ыкIор
Теуцожь районымкIэ зы мандат зиIэ хэдзынIэ коеу N 26-р

ХьокIо Вячеслав Абузэчыр ыкIор
Шэуджэн районымкIэ зы мандат зиIэ хэдзынIэ коеу N 27-р

Аулэ Вячеслав Рэмэзан ыкIор.

Тильэпкъ шэн-хабзэхэр

ИЛЪЭСЫКIЭР — мэфэкI гъэшIэгъон

Лъэпкъ шэн-хабзэхэр къэухъумэгъэнхэм, мэфэ-кIэу ялэщтыгъэхэм къафэгъэзэжыгъэным афэгъэ-хьыгъэ Iофыгъохэр Адыгэ Республикэм куль-турэмкIэ и Министерствэрэ республикэм лъэпкъ культурэмкIэ и Гупчэрэ зэгъусэхэу зэхашэх. А Iофтхьабзэмэ зэу ащыщ адыгэмэ ИлъэсыкIэр зэра-гъэмэфэкIыщтыгъэр.

Лъэпкъ культурэм и Гупчэ щыкIогъэ «Iэнэ хъураем» шIэ-ныгъэлэжхэр, республикэм иобщественнэ движениехэм ялIыкIохэр, культурэм иIофы-шIэхэр хэлэжыагъэх. АР-м лъэпкъ культурэмкIэ и Гупчэ ипашэу, УФ-м культурэмкIэ изаслуженнэ IофышIэу Къулэ Амэрбий зэхэхэр зэрищагъ. Ащ зэрэхигъэунэфыкIыгъэу, ИлъэсыкIэр адыгэмэ зэрагъэ-мэфэкIыщтыгъэ театрализо-ваннэ къэшIыным республикэм иобщественнэ движениехэр къырагъэблагъэх. Адыгеим щыпсэурэ лъэпкъхэр нахьы-шIоу зэрэшIэнхэм, яшэн-хабзэ-хэр ащымыгъушшэнхэм фэшI мэфэкI зэхэхэм мэхьанэу иIэм зыкIэлэты.

Ар къыдалтытэзэ, адыгэмэ ИлъэсыкIэр зэрагъэмэфэкIы-щтыгъэм, гъэтхэпэм и 21-м щылэщт зэхэхэм зэрэхэлэ-жэщтхэм къытегушыIагъэх ШхьаплэкIо ГъучIыпсэ, МэщфэшIу Нэдждэт, Нэгъуцу Аслъан, Бэгъушгъэ Адамэ, Лэу-пэкIэ Нурбый, Тэу Аслъан, ЦуекIо Нэфсэт, Шхьхэлэхъо Светланэ, Адыгэ Республикэм

щыпсэурэ лъэпкъхэм яобщест-веннэ движениехэу ермэлхэм, къэндзалхэм, джуртхэм, урым-хэм, нэмыкIхэм ялIыкIохэр.

Гъэтхэпэм и 20-м шыку зэкIэтыр Мыекъуапэ иурам шхьхэлэхэм къарыкIощт. Илъэ-сыкIэр къызэрэсырэр кум ис-хэм къалопшыщт, адыгэ мэ-къамэхэр агъэжынычшытх. Адыгэ джэгур Лениным ыцIэ зыхьырэ пчэгум сыхьатыр 17.30-м щаублэнэу щыт.

Гъэтхэпэм и 21-м АР-м и Лъэпкъ музей ыпашхьэ Илъэ-сыкIэм ехьылIэгъэ театрализо-ваннэ къэшIыныр щыкIощт. Адыгеим итеатрэхэм яартист-хэр, тиорэдыIохэмрэ къэшгъуа-кIохэмрэ, республикэм иоб-щественнэ движениемэ яан-самблэхэр, нэмыкIхэри мэфэ-кIым хэлэжыщтх, адыгэ джэ-гум къэшгъуакIохэр щызэнэ-къокъуштых.

Зэхэхэр сыхьатыр 18-м аублэщт. Шхьукъеблагъэх Илъэ-сыкIэ мэфэкIым.

САХЬИДЭКЪО Нурбый.

Сурэтым итыр: «Iэнэ хъура-ем» Къулэ Амэрбий къышгъу-гушыIэ.

АкIуачIэ зэхэлъэу

Непэ гъэзетым сыкъэтхэнэу сыгу къэзыгъэкIыгъэр кIэлэ-цIыкIухэм япIункIэ ны-тыхэм-рэ кIэлэпIухэмрэ зэгъусэхэмэ, гъэхьэгъэшIухэр ашIынхэ зэ-ралъэкIыштыр джыри зэ на-фэ къызэрэтфэхъугъэр ары.

УсэкIошхоу Агния Барто ыныбжэ илъэси 105-рэ зэрэхъу-гъэр бэмышIэу хагъэунэфы-кIыгъ. Ащ фэгъэхьыгъэу къэ-лэ администрацием гъэсэны-гъэмкIэ и Комитет Iофтхьэбзэ зэфэшхьафхэр зэхищэгъагъэх. Ахэм ахахьыштыгъ кIэлэцIыкIу ИгъыпIэхэм зэнэкъокъухэр ащырегъэкIокIыгъэнхэр.

Мыекъуапэ икIэлэцIыкIу ИгъыпIэу N 29-у сэри Iоф зы-щышIэрэм ащ фэдэ Iофтхьабзэ бэмышIэу щыIагъ. Ар дахэу, гум фэбагъэ къыригъахъу, зы-лгъэгурэм пшысэ горэм хэфа-

гъэ фэдэу къышыхъоу зэхашэн алъэкIыгъ. Ар зишIушIагъэр ны-тыхэмрэ кIэлэцIыкIухэмрэ. Анахь дэгъоу зыкъэзыгъэлъэ-гъуагъэхэр къэлэ зэнэкъокъум хэлэжыагъэх.

Мыщ фэдэ зэнэкъокъу апэ-рэп тицIэлэцIыкIу ИгъыпIэ зэ-рэщызэхашэрэр. АщкIэ Iофы-шхо ешIэ методистэу Светла-на Зинюхиным. Ащ зэрилъы-тэрэмкIэ, кIэлэпIухэмрэ са-бийхэм янэ-ятэхэмрэ зэгъусэ-хэу, зэдэлэжхэу а зы пшгъэ-рылъ шхьхэлэхэм — кIэлэцIы-кIухэм япIун Iоф дашIэ хъу-мэ, гъэхьэгъэшIухэр ашIынхэ алъэкIышты. Ащ фэдэ IофшIа-кIэм шIуагъэ къызэрихьырэр тэ тикIэлэцIыкIу ИгъыпIэкIэ нафэ къытфэхъу.

СТIАШЪУ Саид.
къ. Мыекъуапэ.

ПАРЛАМЕНТ ХЭДЗЫНХЭР

Зыдырагъаштэхэрэр цыфхэм кыыхахыгъэх

— Юр, тизэдэгущыгъу хэдзэкко объединение-хэм е, нэмыккэу къэплон хумэ, политическэ партиехэм кандидатхэм яспискэу къагъэлъэгъуа-гъэхэм яхылыгъэ лъэныкъомккэ къетэгъ-гъажь. Тигъэзет кыыхи-утыгъагъ ахэм хэдзаклохэм яголосхэм япроцент пчъагъэу ахы-гъэр, ау депутат мандат пчъагъэу алукулэщтыр тшлэрэп. Ыпэккэ зэдыти-лэгъэ зэлукулэгъухэм къа-щыплогъагъ процентхэм атегъэпсыкыгъэу мандат пчъагъэу алукулэщтым икълэлытэн кыинклаеу зэрэгъэпсыгъэр.

— Адыгэ Республикэм хэдзынхэмккэ и Гупчэ коммиссие джыри зэфэхысыжхэр ышлы-гъэгъэхэп. Ау чыплэ хэдзэкко коммиссиехэм къатыр пчъа-гъэхэр «Интернетым» идгъа-хъэхэзэ занккэу УФ-м и ЦИК лъыдгъэлъэсщтыгъэх. Автома-тическэ шыккэм тетэу маши-нэм пчъагъэхэр къелытэх. Ахэм къытлгъагъэлъэсжы-гъэхэм къызэрагъэлъагъо-рэмккэ, хэдзаклохэм яголос пчъагъэу ахыгъэм тегъэпсы-кыгъэу депутат мандатхэр зэккэм анахыбэу йуклэщтых политическэ партией «Единэ Россия» и Адыгэ чыплэ къу-тамэ. А партией депутат ман-дат 17 ыхыгъ. Депутат ман-дати 5 ыхы, ятлонэрэ чыплэр ыубытыгъ КПРФ-м. Ыпэккэ ахэм Адыгеим и Парламент чыплэ щырагъэмэ, апэрэу хэ-лэжхэнхэу хуыгъэх ЛДПР-мрэ «Справедливая Россия» зы-фиорэмрэ. ЛДПР-м депутат мандати 3 къыдихыгъ, «Спра-ведливая Россия» зыфиорэм мандати 2 ыхыгъ. Арышъ, къэлогъэн фае а партиехэмккэ ар теклоныгъэу пльытэн зэ-рэплъэкыщтыр.

— Тэри тшлэмэ тшлони-гъу, гъэзетеджэхэри къэупчлэх хэдзэкко объе-динениехэм япашэхэу политическэ партиехэм яспискэхэм япэрэ чыплэхэр зылыгъэхэм, гушыгъэм пае, Президен-тэу Тхьаклушынэ Аслъан, Михаил Черниченкэм, ЛДПР-м ипашэу Влади-мир Жириновскэм, КПРФ-м ыцккэ Къэра-лыгъо Думэм идепутатэу Виктор Коломейцевым депутат мандатэу къыда-хыгъэм рапэсыщтыр. Ынатлэу зылултхэр агъэтлыгъыжхэнхэщ, Къэралыгъо Советым — Хасэм идепутатэу зыкъа-гъэнэщта, хъауми депутат мандатыр къагъэ-тылгыжыщта?

— Ахэр зэрэзеклощтхэ шыккэр къызалон фэе палъэр къэсыгъэгъошыгъ, джырккэ ащ зы къеслолэн слъэкыщтэп. Гъэтхапэм и 17-м Адыгэ Рес-публикэм и ЦИК зэхэсыгъоу илэщтым зэккэ депутатхэр щыттхыштых, зыцкэ къеплуа-гъэхэри зэрадыхэтхэу. Ащ ыуж плэлъэ гъэнэфагъэм шломыккэу зыцкэ къеплуагъэхэм гухэлъэу ялэм ехылыгъэ заявлениихэр къытлгъагъэлъэсынхэ фае. Зыго-

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм идепутатхэр илъэситф палъэ ялэу хадзых. 2011-рз илъэсым гъэтхапэм и 13-м шылэгъэ хэдзынхэр Адыгеим къэ-ралыгъо лъапсэ илэ зыхуыгъэм къыщы-ублагъэу ятфэнэрэу щытыгъэх. Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Ха-сэм идепутатхэм яхэдзынхэм яхылыгъэ республикэ законом зэригъэнафэрэмккэ, зэккэмккэ депутат 54-рз хэдзынхэу щытыгъ. Ахэр купитлоу гошчыгъагъэх: депутат 27-р зы мандат зилэ хэдзыплэ койхэмккэ ыккэ депутат 27-р хэдзыплэ кой зыккымккэ хэдзэкко объединениехэм къагъэлъэгъо-гъэ спискэхэм атегъэпсыкыгъэу хэдзын-хэу щытыгъэх. Пстэумккэ Адыгеим хэ-дзынхэм ахэлэжхэнхэу хэдзэкко 337477-рз щатхыгъагъ. Ккэууххэм къызэрагъэлъэгъуагъэмккэ, ахэм ащыщхэу хэдзэкко 314996-рз хэдзыплэ участкэхэм къыккылолэгъагъэх, ежхэм агуккэ зыдырагъэштэрэ кандидатхэм ыккэ политическэ партиехэм яголосхэр афатыгъэх. Хэдзыплэ кой пстэуми хэдзынхэр ащылагъэхэу агъэунафыгъ. Политическэ партиехэм хэдзынхэм ахэлэжхэнхэу хэдзаклохэм яголосхэм япроцент пчъагъэу ахыгъэр ыпэккэ тигъэзет кыыхиутыгъ нахь мышлэми, Адыгэ Республикэм хэдзынхэмккэ и Гупчэ коммиссие зэфэхысыжхэр джырккэ зэримышыгъэхэм кыыхэккэу, политическэ партиехэм мандат пчъагъэу алукулэщтыр ыккэ зы мандат зилэ хэдзыплэ койхэмккэ депутатэу хадзыгъэхэм ацлэхэр къетлуагъэхэп. Ащ кы-хэккэу, зыцкэ къеплон пльэкыщт лъэныкъохэмккэ зэфэхысыжхэр къедгъэшыхэ тшлони-гъоу Адыгеим и ЦИК итхьаматэу Хъут Юрз гъэтхапэм и 16-м зылудгъэ-ккэагъ. Мафэр гъэнэфагъэу кызыклатлорэр ащ кыккэлъыккылощт мафэхэм хэдзынхэм япхыгъэ хуыгъэ-шлэгъэ зэфэшхыафхэр, гушыгъэм пае, гъэтхапэм и 17-м ЦИК-м депутатхэр ытхынхэу щытыгъ, кыккэлъыккылощтыгъэхэщ ары.

рэккэ а палъэм ехуылэу заяв-ление кытлгызымыгъэлъэсы-гъэ къахэккэмэ, ащ депутат ман-датыр йытхыжы. Джащ фэдэ шапхэ хэдзынхэм яхылыгъэ законом егъэнафэ.

— Ахэм депутат мандат-хэр къагъэтлыгъыжхэмэ, хэта ахэр зылукулэщтхэр?

— Законом зэригъэна-фэрэмккэ, республикэ спискэм хэт кандидатхэу мандат зылу-клагъэхэм къагъэтлыгъыжы-гъэхэр зэратыщтхэр полити-ческэ партиехэм агъэнафэ. Арышъ, зыфагъэшшошэщтыр къэшлэгъуаеу щыт.

— Адэ хэдзыплэ койхэм къащагъэлъэгъогъэ спискэхэмккэ депутат мандатхэр сьдэуцтэу агошыхэра?

— Хэдзыплэ койхэмккэ депу-тат мандатхэр зылукулэщтхэр республикэ ЦИК-м егъэнафэ. Гушыгъэм пае, спискэм апэрэ чыплэр щызылыгъыгъэм, мы-зэгъогум ащ фэдэуи хъун ыльэкыщт, мандатыр ымыш-тэщтэу къызилоклэ, ятлонэрэ чыплэм щытым етэты. Ау ащи мандатыр ымыштэщтэу лъэлу тхыль къытыныр къы-дыхэт. Ащ фэдэу зыхуыккэ, яцэнэрэу спискэм хэтым депу-тат мандатыр етэты. Джары партиехэм яспискэхэм атегъэ-псыкыгъэу депутат мандатхэр гошчыгъэнхэм шыккэу пылыр. Арышъ, депутат мандатыр зы-лукулэщтым ыцкэ джырккэ къе-логъуаеу щыт. Ар къызынэ-фэщтыр зэккэ зэфэхысыжхэр зытшыхэккэ ары нылэп.

— Парламентым илофшлэн ригъэжыагъэу ыккэ плэлъэ гъэнэфагъэ тешлагъэу депутат горэ хэкыжымэ?

— Хэкыжыгъэ депутатхэр республикэ спискэу къагъэ-лэгъогъагъэм щыщ зыхуыккэ, кыгъэтлыгъыжыгъэ манда-тыр зылукулэщтыр политическэ партией егъэнафэ, ау мандатыр къэзыгъэтлыгъыжыгъэр хэ-дзыплэ койхэмккэ къагъэлъэгъо-гъэгъэ спискэм хэтыгъэмэ, кыгъэтлыгъыжыгъэ манда-тыр АР-м и ЦИК хэкыжыгъэ-гъэм кыккэлъыккылоу спискэм итыгъэм реты.

— Ащ фэдэу кыыхэмыккынккэ мэху, арэу щытми, мандатыр къагъэтлыгъыжымэ, спискэмккэ кыккэлъыккылорэм ешъу-тыжхэ, ауужыпкъэм ар зэшъутын цыф спискэм кыыхэмынэжымэ, сьдэ-уцтэу хуыщта?

— Мандатыр зыми имыеж мэху. Политическэ партиехэм яспискэхэм атегъэпсыкыгъэу хэдзынхэр зэхэтщжыхэрэп. Хэдзынхэр зэхэтщжыхэрэу кызы-хэккырэр зы мандат зилэ хэ-дзыплэ койхэмккэ хадзыгъэгъэ депутатхэм имандат къызыгъэ-тылгыжхэккэ ары нылэп.

— Политическэ партией-хэм яспискэхэм яхылылагъэу сьд фэдэ нэшана хэбгъэунафыккыны пльэкыщтыр?

— Къэлуагъэмэ хуыщт партийнэ спискэхэм ахэтыгъэ кандидатхэм атегъэпсыкы-гъэу къалэу Мыекъуапэ зи зэ-рэщыхамыдзыгъэр.

— Зы мандат зилэ хэдзыплэ койхэмккэ хэ-дзынхэр зэрэзэхэщэ-гъагъэхэм, депутат ман-датхэр зыхыгъэхэм сьда къаплолэн пльэкыщтыр?

— Къэлогъэн фае депутат мандат 27-м шыщэу 24-р партией «Единэ Россия» кы-гъэлъэгъогъэ кандидатхэм зэ-рахыгъэр. Партиехэм ахэ-мытхэу зыккэзыгъэлъэгъуа-гъэхэм ащыщхэу нэбгыритлэ: Хъоккэ Вячеславрэ Тхьар-кыохэ Мухьарбийрэ хадзы-гъэх, КПРФ-м кыгъэлъэгъуа-гъэхэм ащыщэу Иван Бормо-товым депутат мандат къыди-хыгъ.

— Хэдзынхэм ялэхъанэ ба тхьаусыхэу кышъулылэсыгъэр?

— Тхьаусыхэхэр шылагъэхэп олоклэ хэти ышлошъ хуыщтэп. Арышъ, пчъагъэхэм зафэдгъэзэн. Ыпэккэ парламент хэдзынхэу шылагъэхэм ялэхъанэ хэдзын-хэр зышылэщтхэ мафэм ытэрэ палъэм тхьаусыхэ зэфэшхыаф-хэу 160-рз кытлгъагъэлъэсыгъа-гъэмэ, мызэгъогум шылагъэр 22-рз нылэп. Хэдзынхэр зышылэ-лэгъэхэ мафэм кытлгъагъэхэм япчъагы бэккэ нахь маккэ. Етлани ахэм нэшанэу ахэлъыгъэхэм кызырагъэлъэгъуагъэмккэ, хэ-дзынхэм ккэу хуыщтыр зы-горэуцтэу зэрахыккыныу щы-тыгъэп.

— Хэдзаклохэм чаныгъэу къахэфагъэм сьда къеплолэн пльэкыщтыр?

— Ыпэрэ хэдзынхэм ялгы-тыгъэмэ, гъэтхапэм и 13-м шылэгъэ хэдзынхэм ахэлэ-жыагъэр нахыб. «Цыфхэр пшъыгъэх, зыми фэежхэп» алоштыгъэми, пчъагъэхэм къа-гъэлъэгъуагъэр нэмыккэ шыпкы.

— Депутат мандат зылу-клагъэхэр лъэпкъэу зы-щыщхэмккэ зэхэуушхыа-фыккынкэ хумэ, сьда на-фэ къэхьурэр?

— Ятфэнэрэ зэлугъэккэу-мккэ Адыгэ Республикэм и Къэ-ралыгъо Совет — Хасэм иде-путатхэу хадзыгъэхэм адыгэ нэбгырэ 29-рз, 1 ермэл, 1 да-гыстан ахэтых, адрэхэр уры-сых. Зэрало хабзэу, Парламен-тым лъэпкъхэм ялыккылохэмккэ паритет илэ пшъыт.

— Адэ гурыт ныбжым-ккэ, бзылфыгъэ пчъагъэу хэфагъэхэмккэ Парламен-тым сьд фэдэ пльышъуа ептын пльэкыщтыр?

— Ащ фэдэ зэфэхысыжы тшлэгъэгъо. Къэслон слъэкы-щтыр пенсием нэсыгъэхэри, езыгъэхуыгъэхэри, гурыт ныбжы зилэхэри, ахэм анахь ныбжы-ккэхэри Парламентым зэрэхэт-хэр ары. Бзылфыгъэ нэбгырэ заулэ хэт, ау политическэ пар-тиехэм яспискэхэм атегъэ-псыкыгъэу депутат мандат-хэм зэхэуушхыгъэу афэху-жыщтыр зэрэгъэпсыгъэщтыр джырккэ тшлэрэпышъ, бзыл-фыгъэ депутатхэм япчъагъэ тэрэз дэдэу къэслон слъэкы-щтэп.

— Парламентым иапэрэ зэхэсыгъоу депутатхэм анахыжыгъэу ахэтым кызылуиухэу ыккэ Парла-ментым и Тхьаматэ хадзыфэккэ зэришэу хаб-зэ. Мызэгъогум хэта ар зыфагъэшшошэщтыр?

— Пстэуми анахыжыгъэр Къулэ Аскэрбий, Парламен-тым иапэрэ зэхэсыгъо ащ кызылуиухыщт ыккэ зэришэщт.

— Апэрэ зэхэсыгъом сьд фэдэ юфыгъоха зыщытегушылэщтхэр?

— Ащ иповесткэ юфы-гъуитлэу хэтыщт. Парламентым и Тхьаматэрэ ащ игуадзэрэ хадзынхэу щыт. Буллетеньхэр агъэфедэхэзэ, шлэф шыккэм тетэу ахэр зэхэщытхы.

— Иккэуым зэккэмккэ политическэ партиехэм алукулэгъэ мандат пчъа-гъэр къытэпложы тшлони-гъу.

— Политическэ партией «Единэ Россия» мандат 43-рз, КПРФ-м мандати 6, ЛДПР-м мандати 3, «Справедливая Рос-сия» зыфиорэм мандатитлэу ахыгъэх.

— Тхьауегъэпсэу тиупчлэхэм джэуапхэр кызызэряптыжыгъэмккэ.

СЭХЪУТЭ Нурбий.

Адыгабзэм и Мафэ фэгъэхьыгъэ

АР-м гъэсэныгъэмрэ шлэныгъэмрэкIэ иминистрэ игуадзэу Алий Марыет научнэ сессиер кызылхыгъэ, къэзэрэуагъоигъэхэм мэфэкIымкIэ къафэгъушъуагъ. Непэрэ мафэм ехъулIэу адыгабзэм изытэт, гъэхьагъэхэр, Ioфыгъоу зэшIохыгъэн фаехэм атегушылIэхэр япшъэрылгъэу зэрэзэхьагъэхэр министрэм игуадзэ кылыуагъ.

Джаш фэдэу ащ зигугъу кышIыгъэхэм ащыщ республикэм ит гурым еджэпIу 156-мэ ащыщэу 139-мэ адыгабзэр зэращырагъаиIэрэр. ЗэкIэмкIу еджэпIэхэм ачIэс кIэлэджэпIу 42700-м ехъурэм ащыщэу мин 23-м ныдэлъфыбзэм ишгъэфхэр кызылIагъахъэх. Ар процент 55-м нэсы. Къалэм дэт кIэлэцIыкIу IыгъыпIэхэм тисабыйхэм икIоу адыгабзэр зэращырагъаиIэрэр кызылхыгъэр языгъэшIэщт кIэлэегаджэхэр штатнэ расписаниеу яIэм кызырэдимылыгъытэрэр ары.

Къэралыгъуабзэхэм якъэуэхумэн, яхэгъэхьон фэIорышIэрэ программэхэр республикэм шагъэцакIэх нахь мышIэми, джыри шыкIагъэу къанэрэр макIэп. ЯтIонэрэ программэм игъэхьазырын мы уахътэм Ioф дашIэ.

ГушыIэр лыгъэкIотагъ гуманитар шлэныгъэхэм апылI Адыгэ республикэ институтым ипашэу, филологие шлэныгъэхэмкIэ докторэу, профессорэу БЫРСЫР Батырый. Адыгабзэм изэгъэшIэнкIэ кыддэхьагъэхэм ыкIи тызгъэгумэкIыхэрэм ар кыатегушыIагъ:

— Адыгабзэм изэгъэшIэн, ыгъэцэкIэрэ пшъэрылхэм зыгъэушъомбгъугъэным епхыгъэ Ioфышхохэр гъэсэныгъэмрэ шлэныгъэмрэкIэ Министертвэм зэрехъэх, бзэмкIэ Советэу Президентым дэжь кызылхыгъэхэм иIахьышIу хелъхъэ. Гъэсэгъэ пчъагъэхэм адыгабзэм иушэтын Ioф дашIэ, зэреджэщтхэ тхылхэр зэхагъэуцох. КIэлэегаджэ колледжым, адыгэ филологиемрэ культурэмрэ яфакультет ильэс пчъагъэ хъугъэу лъэпкыым ишыкIэгъэщт кадрэхэр къагъэхьазырын. Гуманитар ушэтынхэм апылI институтыр лъэпкэ шлэныгъэхэм яушэтын фэлажъэ. Телевидением, радио, республикэ гъээтэу «Адыгэ макъэм» адыгабзэр цIыфмэ алъыгъэлэсыгъэнымкIэ Ioфышхохэр зэрэхъэх. IэкIыб къэралыгъохэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэу къэкIожьхэрэм япчъагъэ хъхъо, адыгэ хабзэр, бзэр кызытэтенэхэмкIэ ахэм гъэхьэгъэ гъэнэфагъэхэр ашIых. Ильэс заулэкIэ узэкIэлэбжъмэ, Урысыемрэ Иорданиемрэ здаштэгъэ зэзэгъыныгъэм кыыхэкIэу, адыгабзэм икIэуэхумэн фэгъэхьыгъэ Форумыр апэрэу Амман шыкIуагъ. Ащ хэлэжъагъэх тилъэпкъэгъухэр зыщыпсэурэ къэралыгъо пэпчэ иллыкIохэр. Тыркуем ащыпсэурэ адыгэхэм абзэ зэрагъэшIэнымкIэ фитыныгъэ яIэ зэрэхъугъэм ишIуагъэкIэ, тырку университетитIумэ адыгабзэкIэ ащырагъэджэнэу рагъэжэщт. Израиль шыпсэухэрэм а амалыр бэщIагъэу яI. Иорданием, Шам яшIушIэ хасэхэр ныдэлъфыбзэм изэгъэшIэн кIэщакIо фэхъугъэх. Мыхэм зэкIэмэ тыбзэ кызытенэнэу, тапэкIэ цыIэныгъэм

1853-рэ ильэсым Бэрсэй Умарэ ихъатыркIэ щэрджэс букварь шыIэ хъугъэ. Ар кызылхыгъэ мафэр гъэтхэпэм и 14-м тефагъ. Ильэс 11-кIэ узэкIэлэбжъмэ, АР-м и Президент иунашъокIэ республикэм а мафэр шыхагъэунафыкIы хъугъэ. Адыгеим имызакъоу, Къэбэртэе-Бэлъкъар ыкIи Къэрэщэе-Щэрджэс республикэхэми ар ащагъэмэфэкIы.

Адыгабзэмрэ тхыбзэмрэ я Мафэу хагъэунафыкIыгъэм фэгъэхьыгъэ научнэ сессиер Адыгэ къэралыгъо университетым шыкIуагъ. Ащ хэлэжъагъэх шлэныгъэлэжъхэр, адыгабзэр языгъэхьырэ кIэлэегаджэхэр, адыгабзэр исэнэхъаткIэ кыыхьыгъэ студентхэр.

кыыгъэшъыпкъэжъызы, шлэныгъэлэжъыр къэгъушыIагъ.

Ащ ыуж гъээтэу «Адыгэ макъэр» адыгабзэм ипашхъэу зэрэщытыр, ащ икIэтхэн

ахъщэм сылгъэху, шъо шъуигъээтэ шIолофа?», «адыгабзэкIэ седжэщыурэп, сикIалэхэри ерэмьджэх фаеми», «къэшъутхырэ зэкIэ пцIы», «Адыгэ макъэр» хэт джы ишыкIэ-

Бзэр уахътэм

кыыгъэуцурэ пшъэрылхэр ыгъэцэкIэн ылгъэкIынэу гугъапIэхэр къаты. Лъэхъэнэ чыжъэхэм къащегъэжъагъэу адыгэхэр зыкIэхъопсыштыгъэ тхэкIэ-еджакIэр шыIэныгъэм шыщы хъугъэ. Адыгабзэр икIоу дгъэфедэмэ, тыбзэ иамалхэм зыгъэушъомбгъугъэнымкIэ IэрыфэгъушIу хъушIт.

Зигугъу къэтшыIыгъэхэр къыддэхъугъэмэ ащыщых, ау тызыгъэгумэкIырэ Ioфыгъохэр шыIэх. Лъэпкъыр зыгъэлэпкъыхэрэм бзэр ащыщ. Сабыир кызырэхъоу, апэрэ мафэхэм къащегъэжъагъэу иныдэлъфыбзэ зэхихьн фае. Бзэр унагъом кыщегъэжъэнэу щыт. Сабыим ар IэкIэзылхъэрэр зыпIурэ ны-тыхэр, нэжъ-Iужъхэр арых. Адыгэ унагъохэм ясабийхэм абзэкIэ ащыдэмыгушылIэху зыхъэс лъэпкъышхом ыбзэ ахэм ашIэмэ, еджапIэм кIохэмэ нахь ишIуагъэ якIынэу зылгъытэхэрэм бэрэ уарехьылIэ. МыщкIэ апэу пшъэдэкIыжъ зыхьырэ тибзылфыгъэхэр арых. «Ныдэлъфыбз» зыкIауагъэр быдзышэм дакIоу сабыим Iулыштыбзэр ным Iуелъхъэш ары.

ГумэкIыгъомэ ащыщ тикъалэ иеджапIэхэм адыгабзэм зэращырагъаджэхэрэм шыкIагъэхэр зэриIэхэр. КIэлэцIыкIу IыгъыпIэхэм яIэгъэ адыгэ группэхэми япчъагъэ нахь макIэ хъугъэ, ублэпIэ ыкIи гурым еджэпIэхэм адыгабзэр ачIэлыгъэжъэп е икIоу аналэ тырагъэтирэн. Адыгабзэ зыдэс поселкэу Инэм дэт сабий IыгъыпIу 6-м зы адыгэ куп джырэ нэси ащызхъэщэгъэн.

Шгъээн фаехэм ащыщ Тыркуем шыпсэурэ тилъэпкъэгъухэр университетхэм зэращырагъэджэщтхэм фэгъэхьыгъэу министрствэм иунашъокIэ пшъэрылхэу зыфэтшIыжыгъэхэм ягъэцэкIэн. ЯтIонэрэмкIэ, мыщ фэдэ зэIуэкIэхэм ткъош республикэхэм ялыкIохэр къедгъэблагъэхэзэ тшIын фае. ЯцэнэрэмкIэ, адыгэхэр итэкъухьагъэ зэрэхъугъэхэм кызыдыхыгъэ Ioфыгъохэм ащыщ тыбзэ литературнэ шэпхьатIу илэ зэрэхъугъэр. Ащ дакIоу, кIэхэ адыгэхэмрэ шъхьагъ адыгэхэмрэ лъэпкъэ зэфэшъхьафэу зылгъытэхэрэр шыIэх. Адыгэхэм зэкIэми тызылгъэпкъэу, тыбзи зэу зэрэщытым яшыхъат зэкIэми адыгэкIэ тызэрэзэджъырэу, зы хабзэкIэ тызэрэпсэурэр. Бзэ лъэныкъор пштэмэ, тилексикэ шъхьалэр зы, мэкъэзэпыштыгъэр хэз имыIэу зедештэх, грамматикэр зэрэзэтекIырэр мэкIэ дэд.

ТапэкIэ литературнэ бзитIоу

тиIэхэр нахь зэпэблагъэ шIыгъэнхэм е зэпэчыжъэ мыхъунхэм афэгъэхьыгъэ Ioфыгъохэр зехъэгъэнхэм пае терминологическэ комисионер республикищмэ ащызэхъагъэхэу зэдэлэжъэнхэ фае. Тхэн хабзэхэр зэпэблагъэ шIыгъэнхэм, тиалфавит зэблэуныгъэ зырызэу илэхэр цыгъэзыегъэнхэм уадэмылажъэ хъушIтэп.

Адыгабзэр зыIумылъым зэрэбгъэшIэщт шIыкIэ-амалхэр видеороликхэмкIэ нафэ къафишIыгъ Адыгэ къэралыгъо университетым ипрофессорэу ЕДЫДЖ Батырай.

Адыгэ филологиемрэ культурэмрэ яфакультет адыгабзэм зэрэщырагъаджэхэрэр кырылотыкIыгъэ доцентэу ХЪАКIЭМЫЗ Мирэ:

— Тифакультет адыгэ лъэпкъымкIэ мэхъанэшхо иIэу лъэпкъ гъэсэныгъэм, лъэпкъ культурэм я Гупчэ университетым хэтэу мэлэжъэ. Ащ кафедрищэу хэхьэрэм бзэм, литературэм, тарихыым яхьылIэгъэ шлэныгъэхэр ныбжьыкIэхэм зэралгъагъэлэсыштыгъэм игъэкIотыгъэу Ioф дашIэ. Адыгэ филологием икафедрэ икIэлэегаджэхэр агу етыгъэу ныбжьыкIэхэр гъэсэныгъэ гъогум тырашэх. Бзэм ираздел зэфэшъхьафхэм яхьылгъэу IэпыIэгъу тхылъ пчъагъэхэр агъэхьазырыгъэх, къыдагъэкIыгъэх, уахътэм диштэу ахэр гъэпсыгъэх, студентхэмкIи IэпыIэгъушIу мэхъух.

Мы лъэхъаным тыхэгъэу ищыIэкIэ-псэукIэ инэу зэблэхъугъэ хъугъэ, ащ фэд, ныбжьыкIэхэм ящыIэкIэ-псэукIи, яегъэджэни зэхъокIыныгъэхэр фэхъух. ШIэныгъэм нахь тегъэпсыхьагъэхэу кыыхахыгъэ сэнэхъатым ыкупкI ныбжьыкIэхэм нахь дэгъоу алэкIэлэ хъуным пае, яшIэныгъэхэр нахь куу зэрэхъуштым тызэрэдэлэжъэщт амалхэр кызылэкIэдгъэхъанхэм тыпылI.

БзэшIэныгъэлэжъэу, профессорэу АБРЭДЖ Ачэрдан адыгабзэм игушыIэгъэпсын кытегушыIэзэ, сьд фэдэрэбзи зы чIыпIэ зэрымгытэрэр, ащ зэхъокIыныгъэхэр зэрэфэхъухэрэр, хэхъоныгъэхэр зэришыхэрэр хигъэунафыкIыгъ. ГушыIэгъэхэмрэ гушыIа-кIэхэмрэ бзэм здыщагъэфедэх, гушыIэ зырызхэр бзэм хэхьы ыкIи архаизмэ мэхъух. Сьдэу хъугъэми, бзэм хэхъо зэпыт ыкIи ар шысэхэмкIэ

Ioфыгъоу кыпыкIыхэрэр игъэкIотыгъэу кырылотыкIыгъэ редактор шъхьалэу ДЭРБЭ Тимур:

— Зэгъэфагъэу, грамматикэ шапхъэу цыIэр ымыукоу, тхьамафэм тфэ зэкIэлэыкIоу адыгабзэкIэ къыдэкIырэ закъоу «Адыгэ макъэр» тIл. Ау непэнеушэу ар кIодыжъыным ищынагъо кызырэтшъхьащытыр шгъэфыжъэп. КъасIорэмкIэ пшъэдэкIыжъэу схьырэу кызыгурэлэ, ау ар зэрэщыпкъэр шэри кыжыгурылонэу сеплы ыкIи адыгабзэкIэ къыдэкIырэ гъээтэу закъор къэгъэнэжыгъэным пае шIэгъэн фаеу сэ слыгъэхэрэм шъуащызгъэгъо-зэн.

«Адыгэ макъэм» иредатор шъхьалэу сызагъэнафэм ыуж бэ темышIэу кIэтхэгъу уахътэр къежъагъ. ЕкIоллакIэу кIэгъэтхэным илэр зэблэтхъу тшIоигъоу бэ тызэгупшысагъэр, ау цыIфхэм занкIэу заIудгъакIэзэ, гушыIэгъу тафэхъузэ гъээтэу кIэтхэнхэм кIэдгъэгъушIунхэр нахь тэрэу кыхэтхыгъэ ыкIи зэIулабэ район гупчэхэм ащытшIыгъ, пчыхъэзэхьахъэхэри концертхэри зэхэтшъагъэх. Ау ахэм адакIоу чылэ заулэ къэткIу-хъанэу, унагъо пэпчэ тылхъэзэ гъээтэу кIэдгъэтхэнхэу итхъухъагъ. «Адыгэ макъэр» адыгабзэкIэ къыдэкIырэ гъээтэу закъоу зэрэщытыр, ар нахь гъэшIэгъонэи тшIыным пае рубрикакIэхэр зэрэфэтшIыгъэхэр, адыгэмэ ятарихь, яшэнхабзэхэм къазэрагъушыIэрэр, адыгэ литераторхэм атхыгъэ япроизведение чыпкъыгъэхэр кызырэтшъхьагъэхэр, ныбжьыкIэмэ афэгъэхьыгъэ статьяхэр зэрэрагъотэщтхэр, ащ дакIоу республикэм шыхъурэ-щышIэрэр псынклэу кызыреттыжырэу, гумэкIыгъомэ тазэранэсырэр, экономикэм, политикэм афэгъэхьыгъэ тхыгъэхэр кызырихъэхэрэр, аналитическэ статьяхэри зэрэтиIэхэр, къэпIопэн хъумэ, «Адыгэ макъэм» идэгъугъэ нахь нахь дэгъоу къафэтIуатэзэ тыккъекIокIыштыгъэ. «Адыгэ макъэр» тиунэ кымыхъэу рэхъатэу сыгъыежъын слъэкIырэн», «ар къисэтхыкIы зэпыт» зыIуагъи тыIулагъ, ау нахьыбэрэмкIэ мыщ фэдэ джэуапхэр къыпатыгъэх: «сэ хьакIэ кыхьэмэ резгъэшъушты бэшэрэбыр кызырысщэфышты

гъэжъа?» ыкIи нэмыкIыбэр. «Шъо шъуунэхъугъэми, шъуисабыйхэм шъуагупшысэба, шъо шъуфэмыеми, шъуиунэ адыгэ гъээтэу кыхьэ хъумэ, ахэр хэджыхъанхэба» ясложъэуи хъугъэ. Ау ахэм анахь лъэшэу сыхъэзыгъэгупшысыхьагъэр зы лыжъгор. Гъээтэу идэгъугъэ кыфэсIуатэ зэхъум, ащ мьрэгъушIэу кысыIуагъ : «О къэпIуатэрэр, кIал, сэ сишыкIагъэп, гъээтэу гъээтэу дэгъоу щытмэ, сэр-сэрэу почтэм сыкIони кыстхыкIышты, о саджэ ащ пае укъэкIоньшъ, укысэлъэлунэу щытэп». А гушыIэхэр лъэш дэдэу сыгу хэкIыгъэх, ащ лыпытэу къэткIуэхъэзэ тызэрушъыиштыгъэри шыдгъэттыжыгъэ, лыжъыым кысыIуагъэми сыхыгъэгупшысыхьагъ.

Гъээтэу зэрэфэлъэкIэу нахь гъэшIэгъон зэрэтиIыштым тыдэлэжъэнэу, ащ фэшI амалэу тIэкIэлъыр зэкIэ дгъэфедэнэу а хъугъэ-шIагъэм ыпэкIи тыфэягъ, ау ащ ыуж нахь нахь лъэшэу тыфежъагъ. «Адыгэ макъэм» шылажъэхэрэр пштэмэ, гуетыныгъэ иIофшIэн фырымIэу редакцием зи кычIэбгъотэнэп. Шъхьадж фэшIэщтыр ешIэ. ЦыIфхэр зыгъэгумэкIырэ упчIэхэм яджэуапхэр, социальнэ лъэныкъор нахь къебэкIэу гъээтэу дгъэпсыгъэ, адыгабзэр нахь зыIэкIэзырэмэ апае адыгэ лъэпкъым итарихь фэгъэхьыгъэ тыгъэхэр гъээтэу гуадзэу урысыбзэкIэ къыдэдгъэкIэу тыублагъэ, темэ гъэшIэгъонхэм талыхъоу, хэгъэгоу тызышпысэурэм шыхъурэ-щышIэрэм елытыгъэу непэ, джыдэдэм нахь зытегушыIэхэрэм тэри тшIошI къетIуалIэу едгъэжъагъ, телепрограммэу тхъэпшIылым тефэщтыгъэр тхъэпшIыгъэ, кинофильмэу шыIэщтыр зыфэдэщтхэри кыштитIотыкIыхъэзэ. Гъээтэу дэгъу дэдэ тфэмышIыгъэнкIи хъун, ау республикэм кыштитэкIырэ гъээтэу зэкIэ зыштитэхэкIэ, идэгъугъэкIэ апэ имытымэ, ауж кызырими-нэрэм сицыхъэ пытэ телъ. Ар къагъэшъыпкъэжъы аужырэ ильэситIур пштагъэми, журналистикэм ылъэныкъокIэ республикэм зэнэкъокъоу ащызхъащэрэмэ апэрэ чIыпIэхэр къазэрэщытхыгъэхэр, АР -м и Президент ипремие ахэми зэрэхэтэу. Гъэсэныгъэм ылъэныкъокIэ гъэрэкIо кIэлэегаджэм и Ильэс

зәлүкэм кыратхыкыгъ

фэгъэхыгъа статьяу кыыхәтыу-тыгъэм ибагъәкӀи, купкӀәу аклоцӀылыгъэмкӀи информации жьугъэм иамалхэм апэ тишъыгъ, тижурналистәу ащ фэгъэзэгъагъэм зәнәкӀокум апэрә чӀыпләр кышчыдихыгъ. Гъэсәныгъэмрә шӀәныгъэмрәкӀә АР-м и Министертствә илофшӀәхәр ащ дэгъоу шыгъуазәх. Ау, кӀәлогъән фәе, сьд фәдизәу гъэзетым тыдмылжъагъәми, сьд фәдиз статья гъәшӀәгъон кышчыхәтымыуыгъәми, итираж хәдгъәхӀон тӀәәкӀырәп. Непә тигъзет итираж экзөмпляр миниплӀым шъхәдәкӀымы, ежъ-ежъырәу ар кызытхыкӀырәп нәбгырә минитӀум кӀәхә кӀоодый. Ахәм азыныкӀор егъәзыгъәкӀә кӀагъатхә.

зәкӀәмә такалтырагъахәшпыгъәп мыщ фәдә гушыӀәхәр кыталохәзә: «мы унәм янәрә ыкӀорә исых, ыкӀо наркоман хъугъә, тхьамыкӀәжъхәм аджъ тӀуумыхъәм нахъышӀу», «мыщ зы нъождә закӀо кынагъ, илӀыжъ шыӀәжъәп, ыкӀохәр машинәм ыуыкӀыгъәх», «мыщ ис нәбгыритфым шыщәу зы нәбгырә закӀу Иоф зышӀәрәп», «мы унагъом бәмышӀәу судәбнә приставхәр ихъәкӀагъәх, газ уасәу бә зәгыригъәхъуагъәр» ыкӀи нәмыкӀыбәр. ЧӀыплә зыгъәлорышӀәжъыпләхәм япәшәхәм ащышәхәм бәрә кыталоу кыыхәкӀыгъ: «псыпкӀәу сомә шъәныкӀо кӀаытхышӀурәп, шъо гъзет кыыражъугъәтхыкӀы шъушӀоигъу».

ГумәкӀыгъомә джыри ащыщ почтәм тәрәзәу Иоф зәримы-

ахәр тиныбджәгъушӀу, тигупшысәхәмкӀә ренәу тәдәгуашә.

Джыри зә кыкӀәсәгъәтхы: анахъ Иофыгъо шъхәләу непә тиләр социальнә кӀәгъәтхәныр зәхәцәгъәныр ары. Ащ кыкӀырә район нәпчә фәгъәкӀотән зилә цыфхәр зыщыпсәурә унагъохәр кыащыхәгъәщыгъәу, ыпкӀә хәмылгъәу ти Правительствә ахәм афыкӀәтхәнәу гъәпсыгъәныр ары, ащ тәфәцт ахъцәр бюджетым кыдыхәлгытәгъәнәу. Ар тымышӀә хъуцтәп, а зыза-кӀор ары сә хәкӀыпләу непәрә мафәмкӀә сләгъәурә.

Гъзетәу «Адыгэ макъ» иредактор шъхәләу Дәрбә Ти-

ИДЖЭМАКЪ

ЕджәпӀабәмә ащыләжъәрә кӀәлгәгъаджәхәу «сыдкӀә тищыкӀагъа шъуи «Адыгэ макъ» кыгъәзәуагъәр макӀәп. Ахәм ахәтых адыгабзәкӀә езыгъәджәрә кӀәлгәгъаджәхәри. Ар шыпп-

шӀәрәри, почтальонхәм тигъзет кызырәрамыхәкӀырәри, ау ар нәмыкӀ лъәныкӀы.

Цыфхәм ящыләкӀә икӀоу зәтәгъәпсыхәгъәп, ар ушъхәгъу, ау анахъ шъхәләу шытәп. Совет-

мур зигугъу кышшыгъә социальнә кӀәгъәтхәным фәгъәхыгъә тхыгъәу учредительхәм афәкӀоштым сессием хәлажъәхәрәм дырагъәштагъ. Адыгэ телевидением тема-

кӀә. Тиадыгә кӀаләхәу бизнесым пылхәм янахъыбәмә афәлгәкӀыжъырәп. «Гъот макӀә зиләмә апае» тӀозә кыафьратгъәтхыкӀы шъхәе, ащи кӀәух горә иӀән фәеба? Тәри тәуыкӀыгә тӀәлгәу зыптынкӀә. Тямылгъәлүмә, тигираж кышчыкӀәшт, гъзетыр кӀәдгъәнәжъын фәеба?! «НыбжыкӀәхәр еджәжъхәрәп гъзетым» тәӀо, ау зәкӀәри зәдәбгъәкӀо хъуштәп. Сә шыщыгъуаз урыс классым шеджагъәхәу, адыгабзәкӀә емыджәшъуштыгъә пчъагъә яунә «Адыгэ макъ» кыыззәрихъәрәм ишӀуагъәкӀә еджәкӀә зәрәзәрагъәшӀәжъыгъәм. Ау ащ фәдәхәри макӀәх. Джыри Советскә Союзым шыпсыхәгъә хъугъә нәжъ-луж тӀәкӀоу кыгъфәнагъәхәр тимыӀәжъхә зыхъукӀә, «Адыгэ макъ» кӀәухыр кыфәсыш. Непәрә мафәр шӀгъәмә, гъзет 25-рә е гъзет 36-рә нахъ зыдәмыхъәрә кыадажәхәр тиләх. Ахәр етӀани унәгъо шӀитӀум кышчымыкӀәу зыщыпсәухәрәр арых. Тежугъәгушыс джы: сыда пкӀәу иӀәр мош фәдиз гъәсәпәтхыдәу кыыхәтыуытәрәм, ахәр тисабыймә анамыгъәсыжъхәрәп ны-тыхәр арых.

ЫпкӀә иугъу кызырәсшыгъәу, кыадажәхәр кӀәтӀуӀхъхә зәхъум, ежъ тызидхъәгъә кыадажәм шышхәр тигъусәштыгъәх. Хъабләу тызәрыклорәм тег унәмә

скә Союзым илвәхъан зәкӀәми Иоф ашӀәштыгъә, ахәм яләжъапкӀәмә ахаубытыкӀызә гупчә ыкӀи чӀыплә гъзетхәм аӀагъатхәштыгъәх. Демократие еклӀоӀәкӀәу ар шымытыгъәми, цыфхәм яобществәнә гупшысә ащкӀә зәрагъәпсыштыр кыдалгытәзә а шыкӀәр агъәфәдәштыгъә, ишӀогъәшхуи кыаӀоу шытыгъ. Джы тызхәт шыӀәныгъә ехъыжъагъәм, телевидение, Интернетыр, мобильнә телефонхәр зыгъәфәдәхәрәр нахъыбә хъухә кӀәс, адыгабзәкӀә кыдәкӀырә гъзет закӀор арәп, зәкӀә гъзетхәми ятираж кыфәхы. Ау тә тиныдәлгыфызәкӀә кыдәкӀырә гъзет закӀор кӀәдгъәнәу тыфаемә, тищыфхәм ягушшысәкӀә, апәрәмкӀә, зәхъокӀыныгъәхәр фәшӀыгъәнхә фәе, ятӀонәрәмкӀә, анахъ шъхәләу сә слыгъәрә социальнә кӀәгъәтхәныр пхырыгъәкӀыгъәныр ары. Гъзетыр ыпкӀә хәмылгъәу агошынәу шытәп, гъзет дәгъур ащфәгышт ыкӀи кӀәтхәштых — ар тәрәз. Ау ащ фәдә чӀыплә тә джыдәдәм тигәп, дәгъу-дәир зәхәтфынәу е шъхәрытӀупш тӀшынәу. Гъзетым идәгъугъи идзигъи непәрә еджәкӀомә зәхафыжъын алгәкӀыжъырәп, еджәжъышъухәрәпыш, аужырәм сурәтәу гъзетым кыихъәрәмкӀә уасә кыфәшӀәуи мәхъу. Гъзетеджә тӀәкӀоу кыгъфәнагъәхәр тә тӀшӀәх,

тическә программәхәм язәхәшәнкӀә иотдел ипәшәу ТӘУ Замирә тиныдәлгыфызә кызәтәнәнымкӀә доклад гъәшӀәгъонәу кышшыгъәм зәлүкәр лгыгъәкӀотәгъ:

— Адыгабзәр тиреспубликә икӀәралыгъуабзәш, шыӀәныгъәм илвәныкӀо зәфәшхәфхәм игъәкӀотыгъәу ащыдгъәфәдән фәе. Адыгэ телерадиокомпанием бзәр зәрәшәгъәфәдәрәпстәуми шъуинәрылгъәу.

Мафә кӀәс пчәдыжъым, шәджагъом, пчыхъәм «Урысые» каналымкӀә «Къәбархәр» кыыззәдәкӀыхәрәм имызакъоу, тхьамафәм сыхәтитӀу фәдизрә — гъубджымрә мфәкумрә адыгабзәкӀә кӀәтын зәфәшхәфхәр кыдәкӀых. ЯпчәгъәкӀә кӀәпльгъәнәу, мазәм кӀәтын 24-рә кыдәтәгъәкӀы.

Урысые информационнә каналымкӀә сыхәтыр 10-м кышщәгъәжъагъәу 11-м нәс эфирым тыкхәх. А уахътәр урысыбзәкӀи адыгабзәкӀи гошчыгъәу шыт. ШӀәныгъәлжъхәр, кӀәлгәгъаджәхәр, кыулыкъу зәфәшхәфхәм япәшәхәр, цыф кызырәкӀохәр тикъәтынмә ахәлажъәх. Апәрә илвәсхәм афәмыдәу адыгабзәкӀә кӀәгушыӀәштхәр кӀәтәгъотых фәд, арәу шытми, ныдәлгыфызәкӀә кӀәмыгушыӀәшъухәрәм е кӀәгушыӀәнәу фәмыехәм бәрә тәӀокӀә. Ахәм

ныбжә зәфәшхәфхәр яӀәх. Нахъыбәр ныбжыкӀәх, кӀәләм кышчыхъугъә сабыых.

А купым атегъәпсыхъәгъә кӀәтынхәр тиләх: «Гъәсәныгъәмрә шӀәныгъәмрә», «Дәхәбын» зыфиләхәрәп. Зәлүхыгъә урокхәр, тхәкӀомә афәгъәхыгъә пчыхъәзәхәхәхәр еджапӀәхәм ащызәхәцәх зыхъукӀә, макъә кытагъәлү, ахәм афәгъәхыгъә кӀәтынхәр тәшлх.

Ау тиләпкыбзә кӀәтыухъумәнәу, хәдгъәхъонәу тыфаемә, зәшӀотхырә ИофшӀәнхәр макӀәх.

2003—2005-рә илвәсхәм кӀәтын игъәкӀотыгъәхәр тӀшыштыгъәх, цыфхәр бәу кытшәлӀәштыгъәх, анахъ тызыгъәгъумәкӀырә Иофыгъомә ташәтегушыӀәштыгъә. Джащ фәдәу «АдыгабзәкӀә тыжъугъәгушыӀә» зыфиләу тӀшыгъәгъә кӀәтынмә кышчытӀәтыгъә Иофыгъомә ащышыгъ адыгә кӀәләцӀыкӀуэхәм шӀокӀ ямыӀәу адыгабзәр еджапӀәм цызәрагъәшӀән зәрәфаер. А кӀәтынмә ыуж Къәралыгъо Советым — Хасәм идепутатхәм адыгабзәм икӀәухъумән фәгъәхыгъә хәбзәгъәуцугъәм ар хәтхәжыыгъагъ. Непәрә мафәр зытшәтәрәм, хәтхәгъәри зәкӀәхәжыыгъ. ЛӀәпкә зәхәшӀә зымыӀә ны-тыхәм ясабыйхәм ныдәлгыфызәр зәрамыгъашӀәми хъунәу тхылтхәм аӀкӀәтхәх.

Адыгабзәр дәгъоу зыӀуӀә кӀәләцӀыкӀуэхәу сабыйхәм афәгъәхыгъә кӀәтынхәр зезышәштыр гъотыгъуае тфәхъугъ. «Къәбархәр» зезышәштыр апае телевидением зәхәшәгъә зәнәкӀокум кыкӀолӀәгъә тиләпкыбзәу ныбжыкӀәмә азыныкӀом адыгабзәр икӀоу аӀумылгъәу кычӀәкӀыгъ. Ащ непә тыкызырәфәкӀуагъәр тхьамыкӀагъоу сәлыгъә! Ар непәрә мафәм ищысә шынагъу!

Адыгәбзә урокхәм азыкӀоп, зәкӀә предметхәр кӀәләцӀыкӀуэхәм цызәрагъәшӀән алгәкӀынәу адыгә еджапӀәхәр тищыкӀагъәх. Кыыззәу ИогъәсәныгъәмкӀә кӀәралыгъо программә зәрәшӀәр, ау унә Иофә зәхәшәгъәу хъугъәми, ушәтынәу шӀыгъәми фәдә еджапӀә тилә зыхъурәм, тисабыйхәм бзәр нахъ ашӀәшт.

Зы шысә кӀәсхын. Адыгә нәбгырә минипӀә нахъ зышымыпсәурә Израиль зыбзә зымышӀәрә зы нәбгырә ахәтәп. Сыда пӀомә адыгә еджапӀәхәр яӀәх. ИлвәсӀу нахъ зымыныбжә цыкӀуэхәр кыаӀутәкӀоу адыгабзәкӀә мэгъушыӀәх. Сә сӀхъәкӀә сләгъугъә классхәм ащыщ цыфым изәхәлгыкӀә адыгабзәкӀә зыщызәрагъәшӀәштыгъә урокыр. Гум Иоф зәришӀәрәп, лынтӀфәу еӀуэхәрәп, лыыр зәрәӀәкӀахъәрәп кӀәлгәгъаджәм адыгабзәкӀә кыӀуатәштыгъәх. Тә ахәр урысыбзәкӀә тичӀыгу шызәтәгъәшӀәх. Тхьамафәм адыгәбзә сыхәтитӀур нәмыкӀә предметхәм ясыхәт 20-м сьдәуштыр пӀән ылгәкӀышгә?

ЕтӀанә, бзәм мафә кӀәс хәхъоныгъәхәр фәхъу. ШыӀәныгъәм кӀәу бә кыыхәхъәрәп, гушыӀәм пәе, гушыӀәзәгъусәхәу «зәнкӀә кӀәралыгъо ушәтынхәр», «дунәе экономикәр зызәтәзым», нәмыкӀәхәри. Тә гушыӀәлгъәу дгъәфәдәхәрәп бләкӀыгъә лӀәшӀәгъум кыдагъәкӀыгъагъәхәр арых. Илвәс зытфыхкӀә узәкӀәлжъжыкӀә, тикъәтынхәми мы Иофыгъор кыащылгәтыгъагъ, джыри мы упчӀәр кӀәтәгъәуцу.

Ащ нәмыкӀәу, министерствәхәм зәнәкӀокухәр зәхәшәхә зыхъукӀә, адыгабзәкӀә араыхыӀәрә тхыгъәхәм е кӀәтынхәм яфәшъуашәм тетәу анаӀә атырагъәтынәу тӀәлгәлү! АдыгабзәкӀә зәрәтхыгъәм пәе ар нахъ кӀәлогъәуае е уеплӀынкӀә нахъ кынәу шытәп, нахъ дәгъоу мышыгъәмә. ЗәнәкӀокум етхыӀлә зыхъукӀә, ахәр етӀани зәтыдзәкӀыжъхәу, ИофшӀәнитӀу дәтшӀыжъәу кыыхәкӀы. Урыс кӀәтынхәр зәнәкӀокум пәе адыгабзәкӀә зәтыдзәкӀыжъырәп ныӀа!? Жюрим кӀәралыгъо бзитӀури ышӀән фәу сәлыгъә! Тшъхәу уасә фәтәжугъәшӀыжъ!

Аужрәм кӀәсӀоажыкӀә сшӀоигъор: Иорданием ис тиләпкыбзәхәм лӀәшәу сәхъуапсә — сыхәт 24-рә Иоф зышӀәрә адыгә телеканал кышчызәӀуахыгъ. Сыдигъо хәбгъәнагъәми, адыгә ордәыр, кыашӀор, адыгә кӀәтынхәр итых. КӀәралыгъоу зыщыпсәухәрәм елытыгъәу арапыбзәри кыыхәгъахъә. АщкӀә хәхъоыгъә ин ашыгъәу сәлыгъә.

Адыгә Хасәм илӀыкӀохәри, адыгә гъәсәгъәу тиләхәри зәкӀә шысых. Хәтми мы Иофыгъор езыхыжъәрәм сә сӀхъәкӀә сыгоуцонәу сӀфәхәжыыгъ. Сыхәт 24-рә адыгабзәкӀә Иоф зышӀәрә телеканал, адыгә еджапӀәхәр, икӀу фәдизәу непәрә мафәм дишӀәрә гушыӀәлгәхәр тиләхә зыхъукӀә, тиныдәлгыфызә кӀәтыухъумәшъушт!

НыбжыкӀәхәм адыгабзәр икӀоу агъәфәдәшъунымкӀә журналәу «Нәплгәгъум» ишӀуагъәу кыаӀорәр Адыгә кӀәралыгъо университетым идоцентәу ХЪУАЖЪ Нурьет кыыриӀотыкӀыгъ. 2007-рә илвәсым ишӀәкӀогу мазә кышщәгъәжъагъәу журналыр кыдәкӀы. Ар лӀәпкә факультетым кышщәгъәхъазыры, студентхәр, аспирантхәр, гъзетәу «Адыгэ макъ», Адыгә телевидением аӀут ныбжыкӀәхәм ащышхәр хәләжъагъәх. НыбжыкӀәхәм лӀәпӀәгъу афәхъур фондәу «Гуфәсым» (ипәшӀәр Едыдж Мәмәт) имыӀыкӀукӀә журналыр кыдагъәкӀы.

Адыгә ныбжыкӀәхәм ящыләкӀә-псәукӀә, яӀофыгъохәр, ягупшысәхәр, зыпыль Иофхәр, атхырә усәхәр, рассказхәр, нәмыкӀәхәри рубрикә зәфәшхәфхәмкӀә зәтеугъыгъәу журналым кыдәхъәх. «Нәплгәгъум» дәлажъәхәрәм журналист сәнәхәтыр кызыӀәкӀагъахъә, адыгабзәм илӀәлгъә зәхәшӀә, ащ ыӀәжәнхәм зыфагъәсә.

Научнә сессием нәмыкӀәхәри кышчыгушыӀагъәх, ау кыаӀуагъәр зәкӀә кыыхәтыуытәу амал тиләп.

Адыгабзәм изәгъәшӀәнкӀә, ар кызытәнәнымкӀә Иофыгъуабә кӀәуцоу сессием хәлажъәхәрәм хәгъәунәфыкӀыгъ. АщкӀә ищыкӀәгъә унашъохәр аштагъәх. Ахәм ащышых АР-м изаконхәу бзәм фәгъәхыгъәхәм зәхъокӀыныгъәхәр афәшӀыгъәнхәр, ныдәлгыфызәр хәтәтәпмыхъ зышӀыхәрәм апәшӀуекӀогъәныр, гушыӀәлгъә зәфәшхәфхәр кыдәгъәкӀыгъәнхәмкӀә АР-м гъәсәныгъәмрә шӀәныгъәмрәкӀә и Министертствә зәнәкӀоку зәхәшәхәри, кӀәләцӀыкӀу ыгышӀәхәм адыгә группәхәр нахъыбәу кыащызәӀуахыныр, кӀәләеджәкӀохәм адыгабзәр игъәкӀотыгъәу зәрагъәшӀәным иамалхәр ягъәгъотыгъәныр, нәмыкӀәхәри.

ІШӀЫНӘ Сусан.
Сурәтхәр Аркадий Кирнос тырыхыгъәх.

«Аль-Гъэриб» джамаатым кIэух фэхъугъ

Экстремизмэм кызырэфаджэщтыгъэм ыкIи цыфхэм апашъхъэ терроризмэр зэрэщыхуыжыщтыгъэм апае уголовнэ Иоф кызыпалэтыгъэ А. П. Артеевым 2011-рэ илъэсым мезаем и 24-м Мыекъопэ къэлэ судым ышлыгъэ унашъомкIэ илъэсищрэ ныкьорэ хьапс тыралъхьагъ.

Тиреспубликэ епхьылIэн плъэкIынэу шымыт «адыгэ джамаат» шыIэ фэдэу 2009-рэ илъэсым Интернетым кыхьэгъэгъэ къэбарыр Адыгеим шыпсэхэрэм зыфахьын ашIагъэп. «Ащ фэдэ хъун ылъэкIыштэп» зыфэпIощт гупшысэхэр зэу шъхьэм кыльэдэгъагъэх. Зигугъу кэт-шырэр террорист организацииеу «Имарат Кавказ» зыфиIорэм исайт кыхьэгъэгъэ статья ары. Ащ мырзуштэу кышIеIо: «Мы — адыгские мусульмане хотим объявить себя подданными Имарата Кавказ и присягнуть на верность правителю Кавказа и всех мусульман, которые находятся под оккупацией России, Докку Умарову, да хранит его Аллах».

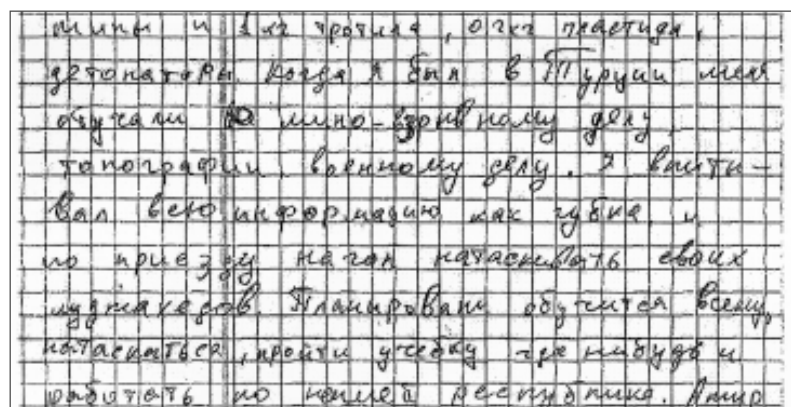
Мы остаемся верны этой присяге до тех пор, пока он следует Корану и Сунне Пророка, мир ему и благословение Аллаха! Мы — адыгские мусульмане берем в свидетели Аллаха и перед лицом всех братьев и сестер в религии объявляем, что отрекаемся от всех форм тагута, от всего, что не соответствует религии Аллаха, и всего, что установлено на нашей земле кафирами для нашего истребления».

Ары, шыпкьэмкIэ, ащ бгъэ-шIэгъони, угу зыгъэплъыны бэу хэт. Темыр КавказымкIэ рэхъатныгъэрэ шынгъончыгъэрэ зырылгъу къэнэжыгъэ тиреспубликэ закы ащ фэдэ епхьылIэныр емыкIуба? ШIошI зэфэхъафхэр ащкIэ шылагъэх. ГушыIэм пае, лъэпсэ къежаплэхэр Iэклиб кьэралыгъэхэм е Темыр Кавказым инэмыкI республикэхэм ащылэнхэ зэрилькыштыгъэм игупшысэхэр цагъэзыапэщтыгъэп. Адыгеим ихъбзэхуымэкIо органхэм мы Иофыр зэхамыфэу ыуж икIыгъэхэлп.

ГушыIэхэу «джамаат», «амир» зыфиIохэрэр Адыгеим цагъэфедэхэу тапэкли тырихьылIэгъагъ. Терроризмэм, экстремизмэм апыщгъагъэхэм 2009-рэ илъэсым уголовнэ Иофхэр къафызIахыгъагъэх. «Джамаатым иамир», Къэрэщэ-Щэрджэс Республикэм кышыхьугъэу, Адыгеим иапшъэрэ еджаплэхэм ащып горэм шеджэгъэ Ристэ Мурат террорым пэшIуекIорэ Иофхьабзэу Налшык шызэрэхьагъэм хэкIодагъ. Фэтэр горэм ащ зыкыришIыхьы IашэкIэ къапэуцужыгъагъ. СамбэмкIэ дунаим ичемпионэу М. Ристэр террорист Иофхьабзэхэм зэрэхэлэжыщтыгъэр джыдэдэм бэмэ ашIошъ хъурэп. Ау ащ идневникхэу къагъотыгъэхэм диверсие Иофхэм языхьан Тыркуем зэрэщыфагъэсагъэм, гъусэу иIагъэхэм ягугъу кышIешIы. М. Ристэм идневник кыхьэхыгъэ пычыгъо горэм нэIуасэ шъуфэтэшIы.

«Джамаатым иамир» хъу зышIоигъогъэ А. Н. Сетэм джы зыфэдгъэзэн. Къалэу Краснодар идэхьаплэ дэжъ, Яблоновскэ по-

стым, ДПС-м иIофышIэ ащ щыуагъагъ. Ащ ыпэкли судым Сетэм иIоф ылогъагъэу шытыгъ, ау гъогу тэрэз теуцожьыным ычIыпIэкIэ Дагыстан кIуи, бандит купхэр зэрэзэхашэрэ

шIыкIэм ащ зыфигъэхьазырыгъ. Адыгеим кызыгъэгъэжыкым, тиреспубликэ террористическэ бзэджэшIагъэхэр шызехъэгъэнхэмкIэ кыдэзыгъаштэхэрэр экъуиугъаехэу ригъэжыагъ.

А. Сетэм бзэджэшIагъэхэр зэрэзэрихьэрэм шыгъозагъэхэм ыкIи ар кызытэзымыгъэуцагъэхэм ащыпшы адвокатэу Тхьабысымэ Аслъаны (нахьыбэмэ ар зэрэшIэрэр ОсмэнкIэ ары), Ацумыжъ зэшхэу Атамы Рустамы. ЗэшитIури Чабэм (Саудовскэ Аравием) хъэджащIэ шылагъэх. Сетэр уIэшыгъэ формированием зэрэхэлэжыагъэр (Урысые Федерацием и Уголовнэ кодекс ия 208-рэ статья) ыкIи ежъ-ежырэу кызырэхэкIыжыгъэм пае уголовнэ шIэгъэдэкIыжъ зэрэрамыгъэхыгъэр А. ТхьабысымымышIэгъэныр кызышIогъэ-шIыгъуай. Ацумыжъ Атамэ А. Сетэм ритыгъэгъэ Iашэр ары 2008-рэ илъэсым къалэу Краснодар ДПС-м ипостэу дэтэм дэжъ милицием иIофышIэхэм ар зэрягъагъэр. Хэбзэнчъэу Iашэхэр зэриIыгыгъэхэм ыкIи терроризмэм зэрэхэщгъагъэм апае А. Ацумыжъым илъэси 4,5-рэ хьапсым дэсынэу 2009-рэ илъэсым пшыныжъ тыралъхьагъ.

Ацумыжъ Рустам иIоф джыдэдэм судым зэхефы. Дагыстан ибандитхэм апае доллар мин залэ ащ А. Сетэм ритыгъэкIэ агъэмысэ. Хэбзэнчъэу Iашэхэр зэриIыгыгъэхэм, къагъэрэ пкъыгъохэр кызырегъэхьазырыштыгъэхэм ыкIи зэриIыгыштыгъэхэм апае 2010-рэ илъэсым Р. Ацумыжъым илъэси 2,5-рэ хьапс тыралъхьагъ. Къагъэрэ пкъыгъохэмр ахэм ягъусэ химическэ детонаторхэмр Краснодар дэт унэ зэтетхэм ащып горэм ифэтэр ащ шыIыгыгъэх. Мыш дэжыкым упчIэ къэуцу: Тхьэр зышIошъ хъуштыгъэхэ, хъэджащIэ шыIэгъэхэ Ацумыжъ Атамрэ Рустамрэ сыда адэ Iашэхэр зыкIаIыгыгъэхэр, къагъэрэ пкъыгъохэр кызызыхьыштыгъэхэр?

А. Сетэм кызырелотагъэмкIэ, ышIэкIэ зыцIэ къетIуагъэмэ яныбджэгъоу, адвокатхэм я Крас-

нодар коллегие иадвокатэу Талъэкъо Юри боевикхэм апае 2008-рэ илъэсым иIоныгъо-чъэпыогъу мазэхэм сомэ мин 70-рэ ащ кыритыгъагъ (зэрэбгъэмысэн фэдэ лъэныкьохэр кызыушыхьа-

тыхэрэр (доказательствэхэр) зэрэщымылэхэм кыхьэкIэу 2009-рэ илъэсым Ю. Талъэкъом уголовнэ Иоф кызыфизIахыгъагъэп). А. Сетэр сэмэркьэугъэщтын. «Ныбджэгъухэр» ахьшэкIи, IашэкIи кызырэделэгъэхэм, кызырээтырамыгъэуцагъэм къахэкIэу А. Сетэм бзэджэшIагъэхэр зэрихьагъэх ыкIи ахэм афэшI илъэс 24-рэ дэсынэу хьапс тыралъхьагъ.

Ацумыжъ Рустам иадвокатэу ыкIи ишъхьэгъусэу Ацумыжъ Лилит Гурген ыпхьым ишъхьэгъусэр ащ ышырэ ИнтернетымкIэ ыухьыжыкы шIоигъу. Ащ зэрильгъэрэмкIэ, зэшитIумэ зи лажъэ ялэп, уголовнэ Иофхэр зэхачъэлагъэх. Ау ахьшэкIэ цыфхэр зэрарагъэуагъэхэм япхьыгъэ уголовнэ Иофхэр 1990-рэ илъэсхэм ыкIэхэм адэжъ зэхафыхэ зэхьум, хэбзэхуымэкIо органхэм анэ ахэр пчыагъэрэ кыпэшIофэгъагъэх, ау а бзэджэшIагъэхэм ахэр зэрэхэщгъагъэхэр икыоу кызыушыхьатыр лъапсэхэр къагъотынхэ алъэкIыгъагъэп.

Зичэзыу «джамаат» зэхашгъэ-зэхамышагъэмкIэ джа пстэумэ цыфхэм агу джэнджэш кырагъахьэщтыгъэ ыкIи а гупшысэр цагъэзыапэщтыгъэп. Арыти, мы лъэныкьомкIэ зэхэфын Иофышхо ашIэн фаеу хъугъэ.

КызырэрэIэклигъэмкIэ, адыгэхэм ацIэкIэ Адыгеим шыпсэурэ быслъымэн пстэумэ зафэзыгъа-зэщтыгъэр къалэу Мыекъуапэ шыпсэурэ, АКЪ-У-м тарихьымкIэ ифакультет кызыушыгъэ Артеев Александр Прокопий ыкьор ары. «БотаниккIэ» заджэхэрэм ар афэдэу, цыф Iасэу, адрэхэм зыкIи къахьамышъу шытыгъ, ислам диныр зылэжырэ быслъымэнхэу тиреспубликэ шыпсэхэрэм А. П. Артеевыр ЗакиркIэ ары зэрэшIэщтыгъэр. ГукIэгъу зыхэлъ быслъымэнэу ар алыгъэщтыгъ, сымэджашъ зыгъоштыгъэ клалэм рапэсыхэщтыгъэп цыфхэм жьалымагъэ зэрэхьаным кыфэджэныр. Ау цыфым итепIыи уигъэплээхъун ылъэкIыштыгъ. А. П. Артеевым иунэ къалыхъунэу экIохэм, ымыгушъгъэу ышIэгъэ пстэум зэу еуцо-

лэжыгъ. Адэ тыдэ кIожьыныя — «Имарат Кавказым» исайтхэм къащыхиуыгъэ статьяхэу «Абу-Танвир Кавказский», «Джамиль Шаньморт» зыфиIорэ цIэтэдэхэр зыкIидзэжыгъагъэхэр икомпьютер къыдагъотэгъагъэх.

Зэхэфынхэм ялъэхьан нафэ кызырэхьугъэмкIэ, А. П. Артеевым «Имарат Кавказым» хэтхэм гъусэныгъэ адыриIагъ. Ахэм ар фагъасэщтыгъ шъэфэу, закыхымыгъэхэу зэрэзекIон фаем, террорист организациехэм нэмыкIхэр зэрэхыщэщтым, быслъымэн ныбжыкIэхэр зэрагъэплээхьурэ материалыкIэхэр зэрэзэхыгъэуцон фаем.

Нафэ кызырэтфэхьугъэмкIэ, ипропагандистскэ материалхэмкIэ Закир (Артеевыр) пшъэрылгышхохэм язэшIохын ыуж ихьэщтыгъ — «оккупационнэ» федеральнэ хабзэм ебэнынхэу, Докку Умаровым ихабзэ дырагъэштэнэу, адыгэ чIыгухэр «Имарат Кавказым» хагъэхьанхэу адыгэхэм къаджэщтыгъ.

А. П. Артеевым «иснаушыгъэ» зыгу рыхьын псынклэу кыкыокIы. Адыгеим дэгъоу шашIэрэ, джыдэдэм Тыркуем шыпсэурэ Цэй Рэмэдан мылькыкIэ ащ кыдылэу регажъэ. Диным епхьыгъэ шIэныгъэхэр Iэклиб кьэралыгъом шызэзыгъэгъотыгъэ Цэй Рэмэдан Адыгеим шыIэ зэхьум, ныбжыкIэхэр «ислам къабзэм» тырищэнхэм пылгыгъ, ахэр илэпылэгъухэу гъогу ыгъэ-къэбзэным ыкIи республикэм ибыслъымэнхэм япашэ хъуным шыгуагъыштыгъ. Игухэлхэр кызыдымыхьухэм, Iэклиб хэгъугум ыгъэзэжыкы фаеу хъугъэ. Ау джы кызынэсыгъэми игухэлхэр Iэклиб ышIыгъэхэп, исайт кызыфигъэфедэзэ, ифэмэ-бжыкы-мэ ныбжыкIэхэм зэрэтыригъэхьащтым пылэ.

Общественнэ движениеу «Черкесский конгресс» зыфиIорэм итхьаматэ игуадзэу Дзэукъожыкыо Заур Рэмэданрэ Артеевымрэ зэрэзэрипхыштыгъэхэр кычIэщтыгъ. Адэ «Черкесскэ конгрессым» иидеэхэмрэ Артеевыр кызыфаджэрэмрэ сыдэуштыгъэ зэдиштэхэр? Черкесиер зыпкъ игъуацожьыкыным укытегушылэзэ, а охътэ дэдэм «Имарат Кавказым» шыпсэунхэм, «ислам къабзэм» рыгъо-зэнхэм сыдэуштыгъэ уакъыфэ-джэн, Докку Умаровым фэIорышIэхэзэ, «ислам къабзэм» ишапхьэхэм атетэу экIэри псэунхэм тауштыгъэ укIэдэун плъэкIыштыгъ?

Дин хабзэхэм анахьы адыгэхэм сыдыгъуи лэпкъ шIуагъэхэр ышIэгъэ зэрагъэуцунтыгъэхэр, ялъэпкъ-культурэ хабзэхэм апышIуемыкIоштыгъэ дин хабзэхэм анэмыкIхэм адыгэхэр зэрамыгъэуащтыгъэхэр Артеевыми Дзэукъожыкыом ашIэнкIэ игъу. Кавказ заом илъэхьан адыгэхэр ядин шIошъхъуныгъэхэм атекIодагъэхэу зылыгъэрэ Артеевыми, ащ икыотэгъухэми арэшI адыгэмэ имамэу Шамил ихабзэ зэрэдырамыгъаштэщтыгъэр, хабзэу зэрэпсэуштыгъэр ежъхэм сыдыгъуи кызырэхыхьыштыгъэр. Ислам диныр зылэжырэ лэпкъхэм ахэхэу Iэклиб кьэралыгъохэм ахэр ащыпсэхэ зэхьум, «адыгэ хабзэр» ары адыгэхэм ялъэпкъ напэ къащызыгъэуагъагъэу. КызыхьэкIырэри кышIэгъуаеу быслъымэнэу зызылыгъэжырэ ныбжыкIабэмэ «адыгэ хабзэм» еплъыкIэ гъэ-

шIэгъон фыраI. Джырэ уахьтэм димыштэжъэу, лъэхъаныжыкым икIэныжъэу ар алыгътэ.

ЫпшъэкIэ зыцIэ къетIогъэ Дзэукъожыкыор общественнэ движениеу «Черкесский конгресс» зыфиIорэм итхьаматэ игуадзэу зэрэщытэ, нэмыкI гухэлхэми — Докку Умаровым пае адыгэ ныбжыкIэхэр Iоры-дэгъазэ шIыгъэнхэм — фай-фэ-мыеми, афэIорышIэ.

Дзэукъожыкыом иунэ къалыхъунэу экIохэм, политикэ Иофхэм япхыгъэу хэбзэхуымэкIо органхэм «Черкесскэ конгрессым» ыуж зэрафырэм ехьылIэгъэ кыбарыр Интернетым ригъэхьанэу игъо ифагъ, нэмыкI Иоф паскIэ ыджэ зэрэклогагъэхэр дэгъу дэдэу ышIэщтыгъэми. Ышъхъэ ифедэ, макъэ зэрэзыфигъэуагъыштыгъ апащтын ыуж спецкыулыкыухэм зэрафырэм, агъэпщынэу зэрэпылхэм яхьылIэгъэ кыбархэр зыкIитIупшысэхэр.

Дзэукъожыкыом лъэныкыоу зыдыгъэгъэщтыр кыхьыхыгъэм нахь дэгъу хъуштыгъэ, арымыр-мэ, зэ ащ Грузием зыфэгъазэ адыгэхэм лъэпкъыгъэкIод заор къазэрарашIылагъэмкIэ кыдырагъэштэнэу, ау ащ дакIоу диныр ыпэ рагъэшызэ, адыгэхэм мыдин, лъэпкъ хэбзэ пстэур ахэ-зыгъэзыжыкы зышIоигъохэми адэлэ. «Имарат Кавказым» хахьэхэмэ адыгэхэр нахьышIоу псэунхэ фэдэу Дзэукъожыкыом кышIэхэу шъуIуа?

Артеевым ишIошIыкIэ, амырым зэрэфэхьыпкъэщтыгъэмкIэ тхьэрылэ зымышIыгъэ быслъымэнхэр ыкIи джамаатым ыгъэ-нафэхэрэр пылухьанчъэу зымыгъэцакIэхэрэр шъо техьэ-текIхэм, «мунафикхэм» ахалыгъэ. А.П. Артеевыр «оккупационнэ» урысые хабзэм ебэнынхэу республикэм ис быслъымэнхэм къаджэзэзэ, ткъош Къэбэртэе-Бэлыкъарым къехъулагъэм фэдэ горэ Адыгеим кышыцыхуным лэшэу цыгуыгъэщтын.

«Оккупантхэм» ябэнынхэм Артеевыр кызырэфаджэщтыгъэм теджэзэ, нэмыкI «бэна-кIом» — общественнэ движениеу «Черкесский конгресс» зыфиIорэм хэтэу Бэрэдэжэ Алыи иза-явлении тыгу къэкIыжыгъ. Бэрэдэжыр джыдэдэм США-м шыIэу Черкесием шъхьафитыныгъэу иIагъэр егъэгъотыжыкыгъэным клэдэу. Адэ «ныбджэгъукIэхэм» ащ цыхьэу кыфащIыгъэр кыгъэшъыпкъэжыкы фаеба? ЗэраIо хабзэу, «зыху уисым иорэд къегъаIу».

Фрейд, Фромм, Ломброзо ыкIи психоанализым инэмыкI классикхэм яIофшIагъэхэм нэIуасэ зазыфэшIыкIэ нафэ кыпфэхэу Артеевым ыкIи ащ фэдэхэм дин, лъэпкъ идеехэр кызыфагъэфедэхэ-зэ зыкъагъэлъагъэу зэрэшIо-игъуагъэр. ГухэкI нахь мышIэми, гухэлгышIухэм къафаджэхэу аIоэзэ, ащ фэдэхэм цыфхэр клэдыплэм расчалэх. Адрэхэм захаIэтыкIыгъэ, язекIуакIэхэм къаIэклэштыр дэгъоу ашIэзэ, ныбжыкIэхэр агъэплээхьух, ахэм ашъхъэ агъэуагъэ.

Адыгеим мамырныгъэрэ рэхьатныгъэрэ кышызыуагъэу зышIоигъохэри, тиреспубликэ зэрэщырэхьатыр зыгу темыфэхэрри мы статьям ригъэгупшысэхэ шIоигъуагъэ. Акыл Iэклэу къафэнэжыгъэм ыужырэхэр клэдэIуагъэхэм тыщэгугъы.

А. ИВАНОВ.

ЦЫФЫР ИГЪЭШІЭ ЛЪАГЪО ТЕТЫФЭ...

БЛЭКЫГЪЭ ләшлэгъум ыгузэгъухэм аджэ Адыгэ хәкум ипашәхэм ләпкыым зыкьегъэләтгыгъаным фәшл плуныгъэм ылһэныкьоклэ ашыгъэгъэ унашәохэм анахь мэхъанәшхо зиләу, сә сишлэшкыкь, ахәтыгъэр «школа-интернатыр» Мыекъуапэ кызырәшчызәлуахыгъагъэр ары. Непә мы еджапләр кызыухыгъэхэм яшлһыгъэ куухәмклэ, ягушысә кыабзәхәмклэ, яцлыфыгъэ инклэ, яадыгагъәклэ, яләпкь гушысәклэ зыхәт цыфхәм ләшәу кьахәшых сломә, кызырәздежъуэгъәштәштымклэ сицыхәз шәутелъ. Мыхәр шлһыгъэм, цыф зәфыштыкьлэхэм, культурәм афәшхәфәу, сәд фәдә ләшләнәу шылһыгъэм узышылу-клә, шыбгъәфәдәдән пләкышхәтхәм зәкләми афагъасәштыгъәх. Мыщ ашарамыгъәшләгъэр, пцлыуыныр, тыгъоныр, бзәгухәныр ары. Мы шәнышчыр зышагъәфәдәдән обществә икләләпугъәхәм апә егъашл кымыкыжыныным а ләхъаным хәгъәгури кләлэгъаджәхәри фәбанәштыгъәх. Тхәм пплуным фәшл кыгъәшшыгъәхәу, шлулгъәгуныгъә ин сабыйхәм афизиләхәу шлүм, дәхагъәм, кьәбзәгъәм, шлһыгъэ куухәм афәзыузәнкыи зыләкыштыгъәхәу, еджәклә цыкылухәм ятә-янәхәм ачылпә иуцогъәгъэ кләлэгъаджәхәу Цуамыкьо Фатимәт Наныу ыпхәу, Серафимов Илларион Павел ыкьор, нәмыкьләхәри гум дахәклә илһых (зыцлә кьесымылуагъәхәм инәу сәлгәу кысфәгъәгуныу). Мыхәм апә-рә кләләдәжәклә 31-у 1964-рә илһэсым интернатыным кычлә-тлушчыгъәхәм ашышәу нәбгыри 3-мә дышәз медальклә, нәбгырә 12-мә «5»-рә «4»-клә еджәныр кьауыгъ. Интернатым илһэс 26-рә ләшләнәу, мы ләгъо дахәм тетхәу еджәклә 1500-м ехәум ар кьауыгъ. Нәужым мыр гимназия ашлжыгъ. Мыщ непә иди-ректорәу Кыкьл Нуриет Шамсудинә ыпхәу интернатым ишән дахәхәр ләгъәкылатәх. Интерна-тым ыцлә дахәу рязыгъәлогъә еджәкләхәр непә тиреспубликә агу етыгъәу фәлажәх, ахәр: тех-ническә шлһыгъәхәмклә докторәу, ОАО-у «Майкопмашзаво-дым» игенеральнә директорәу Емтлыл Зәуркыан, филологие шлһыгъәхәмклә докторәу Пә-нәшү Уцужыкыу, математикә шлһыгъәхәмклә кандидатәу Мырзә Джумалдин, экологием-клә ыкьл чылопсым ибаиныгъә-хәр гъәфәдәгъәнымклә комитетым итхәматәу Емыкь Хьазрәтәл, ЗАО-у «Картонтарәм» экологи-емклә испециалист шхәләу Кләныб Инвер, зәлгәшләр архе-ологәу, Кьокыпләм шыпсәурә ләпкыкьхәм я Музей икызылухын кләшәкә фәхыгъә Кушәу Ас-лән, милицием иполковникәу Нә-хәе Юр, филологие шлһыгъә-хәмклә кандидатәу Тхәркыоха Сафет, Федеральнә Судәу Адыгэ Республикәм шыләм исудьяу, уголовнә коллегием итхәматәу Кыкьл Ибраһым, Адыгэ Респуб-ликәм и Къэралыгъо Совет — Хасәм и Аппарат итхәматәу Шынынхәо Байзәт, Адыгэ кьәра-лыгъо технологическә универси-тетым иректорәу Бләгъожь Хьаз-рәт ыкьл нәмыкьләр. Непи нәлуасә шызыфәшл шылопшгъор Мые-кьопә еджәплә-интернатыр кьәзы-ухыгъәу, мыщ шәлжыгъә шә-хәбзә дахәхәр зиләпәләу, ахәм арыпсәу Нәхәе Хьазрәт Яхые ыкьор ары.

Афганистан зәошхо шәклә. Ащ кыкыгъә писъмәу Хьазрәт кыфәкылауәгъэм итхәгъ: «Тыгъуа-сә кләдылә сызәфәм, сыкьәб-

гъәнәжыгъ, тхәуегъәпсәу, — зәол-интернационалистәу Нико-лай Хрипуновым иписъмә кы-шелуатә, — бәнәнымклә кьулай-ныгъәу сызфәбгъәсәгъәхәм яшлуа-гъәклә душман нәбгыришмә са-текылауәгъ. Зәклә тиунагъо исхәр кыпфәразәх». «Сятәрә сшырә ачылпә сыдигъуи уисәгъәуцә, — кырело самбәмрә дзюдомрә асекцихәу Жыуыбгъу кышызә-луахыгъәм фәгъәхыгъә юбилей мафәм бәнәнымклә тренерәу, Горскә еджапләм идиректорәу А. Христиди, — игъом шылә-ныгъә гъогу кьабзә сызәрәтеб-

фәу колхоз тхәматәм былымы-ләу тфәхуштымрә автобусымрә кытитыхәш, хылушом тәклә. Тыкьәтыфә тишыкыгъәшт цы-кылу-шәкылухәр рытшәфынхәу ыкьл тыкызырәкыжышты ахышә Жыуыбгъу дәт пхәшхә-мыш-хә совхозым (илһыгъәтет се-зәгъыгъәу) ләф шытшләзә кы-шы д г а х э -штыгъә. Зы-гъәпсәфыгъо уахтәу кыхә-кырәтрә трени-ровкәклә е ады-гәхәм ятарихә еп-

Шлүм
фәбләрә гур...

гъәуцәгъәмклә тхәуегъәпсәу осәло!» Мыщ фәдәу гум кы-лукырә гушылә фәбәу Хьазрәт зәхихырә макләп. Тәри тәшлә, мыщ фәдәхәр бәмә араорәп. Адә сыда ахәр Хьазрәт кызыкы-фагъәшәуашәхәр?

Шылһыгъәм цыфым кыпи-гъохырә ләагъохәм зи пынклә ахәтәп. Адыгә кьоджә цыкылоу Кьунчыкьохәблә шәпугъә Нә-хәе Хьазрәти гъәмәфә ошхыкы-гъәпскыгъә сәпәнчә гъогу шыа-бәп зырыкылауәгъ. Хьазрәт еджә-плә-интернатым ыуж Краснодар дәт монтажнә техникумым члә-хәагъ. Ар кызырәхәу кьәралы-гъо мэхъанә зилә шәкышл ком-бинатәу кьаләу Шахты шашыныу комсомолым зәхищәгъәгъәм игъәуцун хәлажә. Уахтәр кьә-сышә, кьулыкыу шыхыныу дзәм ащә. Дзәкләл кләләкәр бәнәным зәрәфәкылауар командирхәм за-лгәгуыкы (Хьазрәт интернатым шеджә зәхәу, зәлгәшләрә тре-нерәу Кобл Якубә самбәмклә ыгъасәштыгъә), спортротәм, Ро-стов агъакло. Дзәм кьулыкыу шехыфә бәнәнымклә «СССР-м спортмыкы имастер» зыфилорәм инормативхәр рәгъәкыу ыкьл СССР-м и Улһыгъә Кьуачләхәм ячемпион мэхә.

Нәхаим Мыекъуапә кызыгъә-зәжымы, кләлэгъаджәу-тренерәу СДЮШОР-м ашәт. Мыщ шыла-жәззә, ләф шыцишләр еджапләм икьутамә Кьунчыкьохәблә кышызәлуехы ыкьл ащ кләзә тренировкәхәр аригәшыхәу еублә. Мы ләхъаным Нәхәе Хьазрәт Советскә сатыушыным иинститутәу Москва дәтым ифи-лиаләу Краснодар шыләм заоч-нәу чләхә.

— «А дах, кьәпугәгъәр кьә-лөж» ылуи, колхозәу «Октяб-рәм» итхәматәу Цыкы Сәфәр-бий правлением чләхәр икаби-нет кышцигугоихи зыкысфи-гъәзәгъ, — игукьәкыжыкьхәм Хьаз-рәт сәсгәгъәуәз. — А кысәпугә-гъәр моу зәкләми зәхахәу кьә-лөж! «лошлән кытәт» ело, зә-хәшәоха! Мыщ фәдә уахтәм (помидор шәгъуагъ) мы колхоз-ым сыкызыгъәкылауәгъәм кы-шегъәжыгъәу ащ фәдә ләләу иләу сәдәжә цыф кычләхәагъәу кьәсшәжырып! Аферым, да!»

— Кьунчыкьохәблә кләлә-еджәкләхәу апшгъәр классхәм арысәу нәбгырә 34-рә тыхәу колхозым ләф шытәшлә ыкьл дәгъоу ләф зәрәтшләгъәм фәшл ахышәу кьәдгәхәагъәм фәшхә-

хыгъә чыпәхәр зәдгәлгәгъун-хәмклә дгъәфәдәштыгъә. Тызә-рыпсәушты планыр ежә-ежырыәу кләләхәм зәхәзгәгъәуцәштыгъ. Кләләхәм мы шыкыләр агу рыхы-гъагъ, — кьәлуатә Хьазрәт.

Мы мафәхәр ары Хьазрәт ишылһыгъә поселкәу Жыуыбгъу епхыгъә зыхыгъәр. Нәхәе Хьаз-рәт кыгъу кләләхәм ялошләклә, ахәр зәригәдәлөхәр зылә-гъугъәхәу поселкәм и Совет тхә-матә игуадзәу В.С. Папәзянрә ми-лицием илофшыләу Г. Е. Тәтуль-янрә тренерәу рәгъәблгәагъ. По-селкәм дәс кләләкәхәр гъогу пхәнджхәм атемыхәнхәм фәшл ар ләбәкыу дәгугъ. Арәуштәу совхоз сәдым ыцыпәклә шыт ва-гоныр иуну, тучантәсәу мафәрә ләф шыләмә, пчыхәрә ыпкыкы кырамытәу (ышләрәр общест-веннә нагузкәклә клоштыгъә) тренировкәхәр Жыуыбгъу дәс кләләкылухәм аригәшләу ре-гъагъ. Бәрә пәмыләу чылә гъу-нәгъухәм адәс кләләхәр Нәхаим дәжә кьәзәрәшәгъәх. Милицием ипашә ылә илә ләфшыләхәм Хьаз-рәт исекцие кләхәу афәгъәпәтә. Мафәр такыкы-такыкыәу го-шыгъәу, зыгъәпсәфыгъо уахтә имылу Хьазрәт ләф шыләштыгъ. Непә Хьазрәт а уахтәр игъашлә хымыгъәз шлһыгъоу фәсакы: «А ләхъаным шыкыгъә дәхәкыае силагъәми, сыныбәкыи тләкы кысшыкыләштыгъәми, сыгунә-чәагъәми, сәз нәх насыпшлә шымылуә слытәштыгъә». Ары. Насыпыр сыда? Шлүм фәбләрә гур цыфхәм алыгъәс зыхыкылә ары. Шлулгәгуныгъәу кләләкы-лухәм аритыгъәр зәрәбагъорә Хьазрәт ылгәгуштыгъә. Ыгъасә-хәрәм шлүдәдә кьаләгъуштыгъ. «Титренер зәрилоу, «кынәп уате-кыныр, кыныр а тәкләныгъәр пгыгыныр ары! Цыфыгъә зәп-хәаныр ары» алоу Нәхаим игу-шыләхәр гушхоу тыди кышы-кылаотыкыжыштыгъәх. Ары ыкьл Хьазрәт ны-тыхәм зыкыла-гъәләпәштыгъәр. Нәбгырә тхәп-шә мыщ ешәоным, наркотикхәм, бзәджәшләнәм аләкыхыгъәр! Унәгъо тхәпшә сабый сәкыатхәм ащухыумагъәр! Илһэс 14-м кы-кылоцл тренерәу Хьазрәт ләф ешлә-фә, псауныгъә пытәрә шән шы-рытрә яләу нәбгырә 1000-м ехәу ыплугъ, ылжыгъә, ыгъәсәгъ. Ар поселкәмкыи, районмыкыи, хәгъә-гумкыи насыпыгъәшху!

Мы илһэсхәм шәклә институ-тыр кьәзыухыгъә Хьазрәт Жы-убгъу дәт «курортгорымы» иту-

чанхәу нәбгырә 220-м ехәу зы-шылажәхәрәм шәкылоу ләф шылә-нәу шырегажә. Етләнә заведу-юцәу, нәужым директорәу мы-хәм афашы. Сыд фәдә ләф фа-гъәзәагъәми, гуетыныгъәшхо зы-хәл адыгә кләләу, пшгъәрылгәу фашыхәрәу агъәразәу игъом зыгъәкәкләрәм илһыгъәтетхәм аналә кытырадзә. Псауныгъәр зышагъәпәтәрә комплексәу «Ямал», ЗАО Сибгазпро-мым ипансионат идиректор игуадзәу, ТПП-у «Фы-штым», нәужым АО-у «Ма-карәм» ядиректорәу ашәла-жә. 1993-рә илһэсым кы-шегъәжыгъәу ОАО-у «НК «Роснефть» —Туап-сенефтепродукт» зи-филорәм и АЗС4-мә яначальник, шапсы-гъәмә я Адыгә Хасә ишыпкыәу хәлажә, ащ ипарламент хәт.

2006-рә илһэсым Дунә Адыгә Хасәм хылушә шапсыгъәхәм яделәгәтәу агъакло. Мызәу, мы-тлоу Жыуыбгъу округмыкыи, Тлопсә районмыкыи депутатәу хадзы. Нәхәе Хьазрәт тыдә шы-лжыгъәми хәләлныгъәрә шып-кыныгъәрә хәләу ипшгъәрылгә-хәр зәригәкәкләхәрәм кыхәкыләу НК «Роснефть» и Шытхәу тхылә датхәгъ. Тлопсә, Теуцожь районхәм ядминистрациехәм яграмотәхәр, шапсыгъәмә я Ады-гә Хасә ипарламент и Почәтнә та-мыгъә ыкьл фәшхәаф шлухәаф-тынхәр кыфагъәшәошагъәх. Мыр хәутынм фәдгәхәзырызә Адыгә Республикәм и Къәра-лыгъо Совет — Хасәм и Шыт-хәу тхылә Хьазрәт кызырәфа-гъәшәошагъәр, тигъәгушлоу, кытылһысәыгъ. Цыфым илән-тлә — акыыл ушәтып, ләшлә-гъәу илхәр — игъәшлә нап! Нә-хәе Яхые ыкьоу Хьазрәт ыпшә-клә зыцлә кьәтлогъә ләшләнә-хәм зышылажәхәрәм кышегъә-жыагъәу зәрәадыгәр, республи-кә зәриләр, Теуцожь районым кызырәкылырә, Кьунчыкьохә-блә зәрәшчыр зы такыкыкыи зышчыгъәгушшәгъәп.

1990-рә илһэсым Адыгеим те-левидение шызәхәшә зәхәу, ТПП-у «Фыштрә» АО-у «Ма-карәрә» ацләклә Хьазрәт ләпылгәу мыхәм кьафәхыгъ. Адыгеимрә Шапсыгъә шылопырымрә рашы-хәзгә мәшчытхәм, Тлопсә райо-ным шашыгъә чылысхәм ягъә-уцун зәрәфәләкылу хәлжәагъ. 1994-рә илһэсым электричесствәр чәзыу-чәзыоу агъәкыасә зәхәу, икьоджәгухәм фәтагыныр хә-тырәу аритыштыгъ. Джәш фәдәу илһэс пчәагъә хыгъәу гъәзәтәу «Адыгә макъәр» Тлопсә районым ит библиотеки 9-мә, зыгъот мәклә унәгъо зыбгъушшымә кьафәре-тхыкыи. Адыгәхәм яхылыгъә фильмәхәу «Черкесия», «Адыгә хабз» зыфәпәшхәм якыдәгә-кынкылә ләпылгәу ин аритыгъ, имылыкукыи аделәгъ. 1995-рә илһэ-сым Теуцожь районым ит псә-уплитфәу Нәшгъукуае, Джәджә-хәблә, Тәуехәблә, Городскоир, Кьунчыкьохәблә зәрипхыхәу, мы чыпәлхәм апәрәу бжә газ-трубәхәр ачлаләхәагъәх. Ащ ишыкылгәгъ тхылхәм ягъәпсын ыкьл Теуцожь районым иадми-нистрациерә «Газпромым» илһы-кылухәу Москва, Тюмень, Крас-нодар адәсхәмрә язәлукыгъәхәр Хьазрәт ыпшә рәлхәажыкы ыкьл пынкылуә зәшлуехых. Ащ

кыхәкылуә, Алахымыкылә шыкур, мы трубәхәр агъәфәдәхи, газыр кьуаджәхәм алыагъәләсыгъ. Ау джы кызынәсыгъәм Тлопсә райо-ным, илһыгъәтетхәр зәрәзә-гурымылуагъәхәм кыхәкылуә, газ иләп. Хьазрәт ыгукыи имылыкукыи зылымыләсырә ләфыгъо Темыр Кавказым кыхыухәрәп пюми ухәукошпәт. Мы аужырә илһэ-сыхым Теуцожь районымрә Тлопсә районымрә ләлгәгогогъо зәнәкыокухәр самбәмклә, дзю-домклә ашызәхәшхәм фәшл Нә-хаим ишлуагъә аригәкыгъ. Тло-гъоогогъо Краснодар краимрә Адыгеимрә яныбжыкыләхәр зәлуи-гъәкылагъәх. Тауштәу кьәмылән ләпкыи Христорф Колумб Америкәр кызыхыгъәшчыгъәр илһэс 300 зышыхәурәм ехәуләу парусникәу «Седовыр» гъогум тәхән зәхәу, шыныу ашәт-штымклә Хьазрәт зәрәделәгъәр...

Чабәм кыкыжыкызә зиавто-бус кьутәгъә ингуш нәбгырә 43-р чәш-мәфитло ихәкылагъәх: илән ушәагъи, ләшхәагъ кьабзи шигъәкылагъәхәп... Тауштәу ида-хә умыләнә непә фәдә мафәу ләф-шлһыгъә зышыгъотыгъуае, Ады-геим шыч нәбгыри 7-мә чыгуи ләшләнәп Тлопсә районым кьа-шыфәзыгъотыгъәм!

Нәхәе Хьазрәт цыф хәләл, гу-пыкыи ин зиләмә ашыш. Мыщ ежә зымы ыцлә кырылоу зәхәсхыгъәп, ау тхәкылоу, усакулоу, композиторәу, сурәтышләу мылыкукыи еолләгъа-бәмә Хьазрәт ыцлә дахәклә кы-ралоу бәрә зәхәсхыгъә. Ежә Хьаз-рәт тләкы еушәфымы, Адыгә те-атрәр ара, кьәралыгъо ансам-бләхәу «Исләамыем», «Налмә-сым» хәтхәр ара, хәауи телешооу «Адыгеим ижәуагъохәр» зыфи-лорәм хәтхәр ара, хәтә кләлә бәрә-чәтым ыгоу шлүм фәбләрә зы-лымыләсыгъәр? «Цыфым ушыт-хәушәныр уубыныр зәфәдә» адыгәхәм алуагъ. Зәрәфәләкылу ащ сыфәсакыгъ. Ау тауштәу игугъу кьәсымышлышты лым илһэс пчәагъәрә ыгуыгъи адыгә ордә 70-рә фәдиз зыләт тхылгәу «Адыгә ордәхәр» иахышәклә кы-зәрәдигъәкыгъәр ыкьл Адыгеим, Шапсыгъә ит еджапләхәм, библиотекәхәм зәраритыгъәр.

Хьазрәт илошлән епхы-гъәми е ежә шлһыгъоми Мысы-рым, США-м, Грецием, Фран-цием, Испанием, Мальтә, Тур-цием, Израиль ыкьл Венгри-ем ашылагъ. Мыхәм ашыпсәурә адыгәхәм амал зәриләклә залуи-гәкылагъ, яугъә-гушысәхәми ахәдәлуагъ.

Мы мафәхәм Нәхәе Хьазрәт ыныбжә илһэс 55-рә зәрәхәурәр тәшләти, телефоннымкыи тыфы-теуагъ ыкьл анахь кыдәхәуәм шлһыгъәхәмклә теупчыгъ. Хьаз-рәт ытхыгъә усәмклә кырыгъә-жыагъ.

О силәпкы! Уыгъашлә бай, Унәп дахә, уишгъуашә зәкы. Уишхәбзә зафә, уишхын кьабзә. О Дунәеишом сьд пай

удәмжыгъә?

Етләнә кышыгъәхәуагъ: — Сыфай адыгә ләпкыым хахә ышыныу, зәгурылоныгъә хәлыныу,

— адыгә хәхәсхәр ячлугъә шыбәгъошынхәу,

— адыгәхәр зымы шымыугъ-хәу зыфәләжәжыкынхә кьарыу яләнәу,

— цыфмә амалыр зәрафәу, ау амалым цыфхәр зәримы-фәнхәу... Икьунба? — мәшхы Хьазрәт.

— Уигухәлхәр кыбдәхәун-хәу тыпфәләа!

КЪЭЗЭНЭ Юсыф. Урысыем ижурналистхәм я Союз хәт.

Сурәтым итыр: Нәхәе Хьаз-рәт.

«АЩЭМЭЗЫР» иорэдкӕи, ишъуашэкӕи кӕахэщы

Дунӕ фестивал-зӕнӕкӕоу «О Ужъуагъу» зыфилорӕр Налщык шыкӕуагъ. Къыблӕ шӕолъырым, Темыр Кавказым яныб-жыкӕлӕхэм искусствэм ялӕпӕлӕсӕныгъӕ къышӕагъӕлӕгъуагъ. Адыгӕ Республикӕм икӕлӕцӕикӕу-ныбжыкӕлӕ ансамблӕу «Ащӕмӕзым» шӕуафтын шъхӕлӕу Гран-прир къыфагъӕшӕошагъ. «Ащӕмӕзым» ихудожественнӕ пӕцӕу, педагогикӕ шӕныгъӕхӕмкӕлӕ кандидатӕу, Адыгӕ кӕралыгъо университетым искусствӕхӕмкӕлӕ институт идоцентӕу Бастӕ Асыет фестивалым, ансамблӕм кӕатегу-щылӕнӕу тӕлӕлугъ.

— Налщык тызӕкӕом кӕтлӕгъугъӕр макӕлӕ, — кӕлӕуатӕ Бастӕ Асыет. — Лӕпкӕ искусствэм дунӕм мӕхӕнӕу шыратырӕм зыкызырилӕтырӕм тегъӕгушхо. Узыпылӕ Иофыр нахъышлоу зӕрӕзхӕ-пӕцӕн плӕкӕыштым тӕр-тӕрӕу тегушысагъ.

— Зӕхӕцӕкӕомӕ гушылӕгъу уафӕхӕнӕу игъо уифагъа?

— Бысымхӕр дӕгъоу кытпӕгъо-кыгъӕх. Дунӕ продюссерскӕ гу-пӕцӕу «Бӕстым» ипрезидентӕу Николай Федоренкӕр апӕу кытӕуагъ-гъӕмӕ ащыш. Типрограммӕ зы-щигъӕгъозагъ, лӕпкӕ искусствӕр Адыгӕ Республикӕм зӕрӕщылӕагъ-кӕуатӕрӕм, нӕмыкӕхӕм кӕаӕлӕуп-чӕагъ. Ансамблӕм тапӕкӕлӕ Иоф зӕр-дӕтшӕлӕцтым иеплӕыкӕлӕхӕр кыри-лолагъӕх, гушысыс гъӕшӕлӕгъонхӕр тигъӕшыгъӕх.

— Юрий хӕта ипӕцагъӕр?

— Кӕбӕртгӕ-Бӕлӕкӕарым, Ин-гушетим язаслуженнӕ артисткӕу Даур Иринӕ журим пӕцӕныгъӕ дызӕрихъагъ, Адыгӕ Республикӕм ар зӕп кызырӕкӕуагъӕр. Иринӕ орӕдыло цӕрылу, искусствэм уасӕ фишы зыхъуагъ, лӕпкӕ Иофыгъо-хӕр кыххегъӕшых.

— «Ащӕмӕзым» орӕд тхӕпша фестивал-зӕнӕкӕо-кӕум кы-щылӕагъӕр?

— Зӕхӕцӕкӕомӕ зӕрагъӕунӕ-фыгъагъӕу, ор-дӕтлу ансамблӕ пӕпчӕ кылонӕу шытыгъӕр. Фес-тивалым зыфӕдгъӕхъазырӕз, Нал-щык кышчытӕдӕлугъӕх, ансамблӕм зымы фӕмыдӕу орӕд кызырилорӕр ашӕлӕгъӕшӕлӕгъоныгъ. Ащ фӕшӕ орӕдиц типрограммӕ хӕдгъӕхӕнӕу фитыныгъӕ кытатыгъ.

— Шӕуипрограммӕ сы-щыгъуагъ. «Ащӕмӕзым» орӕдӕу кылуагъӕхӕр кы-талоба.

— Саусырыкӕо фӕгъӕхыгъӕ орӕдыр апӕу кыххӕтыдзагъ. Къоджӕбрдыкӕо Мыхӕмӕт ехъылӕгъӕ ижырӕ орӕдми едгъӕдӕлугъӕх. Кӕулӕ Амӕрбийӕр Хъурмӕ Хъусе-нӕр зӕдаусыгъ орӕдӕу «Фӕсыжъа-пщи, силӕпкӕгъу гуӕсӕхӕр!» зы-филорӕр мӕкӕу Итыгъӕкӕлӕ ансам-блӕм кылуагъ.

— Шӕуафтын шъхӕлӕр кышъуафӕгъӕшӕошагъӕш,

агу шӕуӕзӕрӕрихыгъӕр кыдгургӕло.

— Кызырӕтщытхъугъӕхӕм изакӕоп тызыгъӕгушӕуагъӕр. Иофӕу тшӕлӕр лӕыдгъӕкӕуатӕ ашӕлӕгъоу зӕхӕцӕкӕохӕр кытӕлӕлӕлугъӕх. Уасӕу кыуатырӕм кӕуачӕлӕ кып-хельхӕ, угукӕлӕ уегъӕлӕшы.

— «Ащӕмӕзым» иорӕды-ломӕ ацӕл кытфелоба.

— Адыгӕ республикӕ гимнази-ем кӕлӕлӕхӕр щеджӕх. Биданкӕо Жыут, Абӕсӕ Шыумаф, Дзыбӕ Аб-рек, Юксел Гушъау, Шӕукуый Ай-дӕмыр, Шӕукуый Анзор, Хъаӕлӕ-мызӕ Индар — ахӕр орӕдылох. Нал-щык тызӕкӕом шыкӕлӕпщынаоу Гъо-нӕжыкӕо Селим тигъусагъ, лӕпкӕ мӕкӕмӕхӕр ыгъӕжынычгъӕх.

— Купӕу «Ащӕмӕзым» изӕхӕцӕн кӕцӕкӕло фӕхъу-гъӕхӕм кӕаӕлӕупчӕагъӕх?

— Нурбий, ащ фӕдӕ ансамблӕ тилӕми зымышӕагъӕр нахъыб. Рес-публикӕхӕм кӕарыкӕыгъӕхӕр кы-тӕкӕуалӕхӕзӕ упчӕлӕ гъӕшӕлӕгъонхӕр кытатыштыгъӕх. Адыгӕ Респу-бликӕм лӕпкӕ культурӕмкӕлӕ и Гуӕпчӕ идиректорӕу Кӕулӕ Амӕрбий сы-ригъӕблагъи, кӕлӕцӕикӕу ансам-блӕ зӕхӕсцӕнӕу кысӕлӕлуи, «Ащӕ-мӕзыр» шылӕ хъугъӕ. Республикӕм культурӕмкӕлӕ и Министерствӕ, рес-публикӕ гимназием яшӕушӕлагъи кыххӕзгъӕшыхӕ сшӕлӕгъу.

— Шӕуинеушырӕ мафӕ укытегушылӕным уфӕхъа-зыра?

— Апӕрӕ мафӕхӕм кӕащыубла-гъӕу тинеушырӕ мафӕ сегушысыс. Ижырӕ адыгӕ орӕдхӕр кӕзылорӕ кӕлӕцӕикӕу ансамблӕм изӕхӕцӕн кӕинӕу пылӕыр хӕта зымышӕлӕр? Сыкӕлӕгъожыныу уахътӕ кысӕкӕлу-нӕу сыфӕяхӕп, неушырӕ мафӕр нахъышлу хъунӕу сӕгугъӕ.

— Орӕдылоу ансамблӕм хӕтхӕм бӕрӕ салокӕлӕ, сӕ-нӕхъатӕу кыххӕхыштыр искусствэм емыхыгъӕу кысцӕхъу.

— Джыри ахӕр кӕлӕеджакӕлох. Юрист хъунӕу фӕхӕр, экономикӕр зышӕлӕгъӕшӕлӕгъонхӕр тиорӕдылох. Уахътӕм джӕуапыр нахъышлоу кытышты.

— Дунӕ фестивал-зӕнӕ-кӕокум шӕуафтын шъхӕлӕр кышчышъу-хыгъ, нӕмыкӕлӕ зӕлӕкӕгъу-мӕ шъуахӕлӕжъӕцта?

— Хӕгъӕгум икӕлӕх фестивалӕу Москва шыкӕлӕцтым тыхӕлӕжъ-нӕу фитыныгъӕ кыдӕтхыгъ.

— Тапӕкӕи гъӕхъагъӕхӕр шъушӕлӕнхъу шъуфӕтӕло.

— Тхӕауегъӕпсӕу.

Сурӕтым итыр: «Ащӕмӕзым» ихудожественнӕ пӕцӕу Бастӕ Асыет.

Зӕхӕзышӕагъӕхӕр: Адыгӕ Республикӕм и Кӕралыгъо Совет — Хасӕр, иминистрӕхӕм я Кабинет

Кыдӕзыгъӕкӕлӕрӕр: Адыгӕ Республикӕм лӕпкӕ Иофхӕмкӕлӕ, Иӕкӕлӕб кӕралхӕм ашыпсӕурӕ тильӕп-кӕгъгъухӕм адырӕлӕ зӕпхыныгъӕхӕмкӕлӕ ыкӕи кӕбар жъу-гъӕм иамалхӕмкӕлӕ и Комитет Адресыр: ур.Кре-стьянскӕр, 236

Редактор шъхӕлӕр

ДӕРБӕ ТИМУР

Редакциер зыдӕшылӕр: 385000, кӕ. Мыекъуапӕ, ур. Первомайскӕр, 197.

Телефонхӕр: приемнӕр: 52-16-79, редактор шъхӕлӕм иапӕр гуадзӕр: 52-49-44,

редактор гуадзӕр-пшӕдӕкӕыж зы-хырӕ секретарыр: 52-16-77.

E-mail: adygvoice@mail.ru

Зышӕаушыхъаты-гъӕр:

Урысые Федерацием хӕутын Иофхӕмкӕлӕ, телерадиокӕутын-хӕмкӕлӕ ыкӕи зӕлӕы-лӕсыкӕлӕ амалхӕмкӕлӕ и Министерствӕ и Темыр-Кавказ чыпӕлӕ гӕлоры-шӕлӕл, зӕраушыхъа-тыгъӕ номерыр ПИ №10-3892

Гъӕзетым кыхиу-тыхӕрӕм мышъып-кӕагъӕу кӕахӕф-хӕрӕмкӕлӕ кӕзыты-хыгъӕхӕм пшӕдӕ-кӕыжӕ ахъы. Кӕа-тхӕхӕрӕмрӕ гъӕзе-тым шылажӕхӕх-рӕмрӕ яеплӕыкӕлӕ зӕтемыфӕн ылӕ-кӕышты. Гъӕзет-еджӕхӕм кыт-фагъӕхырӕ тхы-гъӕхӕр зӕхӕтфы-хӕрӕп ыкӕи кӕ-зытыхыгъӕхӕм алӕлӕдгъӕхъа-жыыхӕрӕп.

Зышӕаушырӕ ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000, кӕ. Мыекъуапӕ, ур. Пионерскӕр, 268

Пчӕагъӕр 4335

Индексхӕр 52161 52162

Зак. 804

Хӕутыным узшыкӕлӕтхӕнӕу щыт уахътӕр Сыхъатыр 18.00 Зышӕыкӕлӕтхӕгъӕх уахътӕр Сыхъатыр 18.00

Адыгӕ Хасӕр, «Гуфӕсыр»...

Республикӕ общественнӕ движение «Адыгӕ Хасӕм» лӕпкӕ шъуашӕхӕр «Ащӕмӕзым» фицӕфыгъӕх. Тильӕп-кӕгъу ныбжыкӕлӕм лӕпылӕгъу ятыгъӕным пылӕ купӕу «Гуфӕсым» ипӕцӕхӕм ягукӕкӕыкӕлӕ «Ащӕмӕзым» кылорӕ орӕдхӕр зытетхӕгъӕ дискур, орӕдхӕр зыдӕт тхылӕ цыкӕлур ащ игъусӕжъӕу кыдыгъӕкӕыгъӕх.

Мӕфӕкӕлӕ зӕхӕхӕм, концертхӕм Адыгӕ Хасӕм шытегушылӕхи, кӕа-лӕу хӕтхӕм лӕпкӕ шӕошӕ зӕкӕлуж-

хӕр афӕшӕфыгъӕх. Мӕфӕ зауӕкӕлӕ узӕкӕлӕбӕжъмӕ, «Гуфӕсым» ипӕ-щӕхӕу Едыдж Мӕмӕт, Бажъ Кая, Чӕтӕо Ибрахъим, нӕмыкӕхӕри зӕхӕгушылӕжъхи, ансамблӕм дис-кур кыфыдагъӕкӕыгъ.

Нарт Ащӕмӕз, Саусырыкӕо, Хъахъымӕ я Кӕокласӕ, Къоджӕбр-дыкӕо Мыхӕмӕт, Хъымышкӕо Пӕтӕрӕз, Мӕзгуащӕ, Мӕмӕт, нӕ-

мыкӕхӕм афӕгъӕхыгъӕхӕр, гы-бӕзхӕр, «Фӕсыжъапщи, силӕпкӕгъ-гъу гуӕсӕхӕр!» зыфилорӕр, «Лӕ-пӕрышӕор» дискур тетхагъӕх. Шыкӕлӕпщынымкӕлӕ Тыркоо Эрхъан мӕкӕмӕхӕр кыригъӕлӕуагъӕх.

— Тхӕаегъӕпсӕух лӕпылӕгъу кытфӕхъугъӕхӕр, — ело Бастӕ Асыет. — Тыгу кӕалӕты, ансамб-лӕм нахъ дӕгъоу орӕд кызырилӕ-щтым, лӕпкӕ шӕжыым зыкӕгъӕ-лӕтыгъӕным тыдӕлӕжъӕшт.

Сурӕтым итыр: ансамблӕу «Ащӕмӕзыр».

Дзюдо Икӕулайныгъӕ хегъахъо

Адыгӕ республикӕ ШВСМ-м зышчызыгъӕсӕрӕ Олег Сани-ным дзюдомкӕлӕ дунӕ турнирӕу Хорватием шыкӕуагъӕм яцӕнӕрӕ чыпӕлӕр кышчыдыхыгъ. Джӕджӕ станицӕм шыц бӕнаклор илӕс 17-м нӕс зыныбжъхӕм язӕнӕкӕоку хӕ-лӕжъагъ.

Республикӕ ШВСМ-м итренер шъхӕлӕу, АР-м изаслуженнӕ тре-нерӕу Бастӕ Сӕлымӕ кызырӕтилӕуагъӕу, килограмм 60-м нӕс кӕзы-щӕчырӕмӕ Олег Саниныр янӕкӕокугъ, ухъазырыныгъӕ дӕгъу кыгъӕ-лӕгъуагъ. Урысыем ихъшыпыкӕыгъӕ ныбжыкӕлӕ командӕ хӕтӕу зӕлӕкӕлӕгъу зӕфӕшъхӕфхӕм мыгъӕ ахӕлӕжъӕшт.

— Олег Саниныр Джӕджӕ станицӕм игурыт еджапӕлӕ щеджӕ, Мы-екъуапӕ кӕаӕлӕзз икӕулайныгъӕ хегъахъо, — ело бӕнӕкӕло ныбжыкӕлӕм итренерӕу Адзынӕ Алыи.

О. Саниным дзюдор шӕлӕгъӕшӕлӕгъон, гуӕтныгъӕ хӕлӕ, имедальхӕр нахъыб зӕрӕхъуштыхӕм тицыхъӕ тӕл.

Нӕкӕлужгор зыгъӕхъазырыгъӕр ЕМТИЛӕ Нурбий.

